

მარიანა ხუნძაყიშვილი

სამართლებრივი კულტურა

ნაწილი 2

დამხმარე სახელმძღვანელო საჯარო და კერძო სკოლების უფროსკლასელებისთვის

თბილისი, 2020

წინამდებარე სახელმძღვანელო შეიქმნა „პოლიციის საზოგადოებრივი საქმიანობის ინიციატივა აჭარაში“ პროგრამის (ACPI) ფარგლებში, რომელსაც ახორციელებს ორგანიზაცია PH International-ის ფილიალი საქართველოში (www.ph-int.org) აშშ-ის სახელმწიფო დეპარტამენტის ანტიწარკოტიკული და სამართალდამცავ ორგანოებთან ურთიერთობის საერთაშორისო ბიუროს (INL) ფინანსური მხარდაჭერით და საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროსა და საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტროსთან პარტნიორობით.

სასწავლო მასალა მომზადდა ამერიკელი ხალხის მხარდაჭერით. ერთპიროვნული პასუხისმგებლობა მოცემულ კრებულში ასახული ინფორმაციისა და მასში გამოთქმული მოსაზრებების თაობაზე ეკისრება ავტორს და ის არ წარმოადგენს აშშ-ის სახელმწიფო დეპარტამენტის ანტიწარკოტიკული და სამართალდამცავ ორგანოებთან ურთიერთობის საერთაშორისო ბიუროს ან აშშ-ის მთავრობის შეხედულებებს.

ავტორი: მარიანა ხუნძაყიშვილი
კონსულტანტები: თინათინ ებანოიძე, თეა მხეიძე,
რედაქტორი: რიტა ბაინდურაშვილი
ილუსტრატორი: სოფო კირთაძე
დიზაინერები: სოფო კირთაძე, ზურა მჭედლიშვილი

შინაარსი

წინასიტყვაობა.....	4
ადრეული ქორწინება.....	5
ოჯახში ძალადობა	11
ტრეფიკინგი	26
სამოქალაქო ჩართულობა	36
ლექსიკონი	52
გამოყენებული ლიტერატურა	54

წინასიტყვაობა

თითოეული ადამიანის განვითარებაზე გავლენას ახდენს ის გარემო, რომელშიც მას უწევს ცხოვრება. ადამიანები ზოგჯერ კმაყოფილნი არიან ამ გარემოთი, ზოგჯერ - უკმაყოფილო. ზოგიერთი მათგანი ფიქრობს, რომ ის, როგორც ერთი ინდივიდი, ვერ შეძლებს მნიშვნელოვანი ცვლილებების განხორციელებას, ზოგიერთს კი სჯერა, რომ საზოგადოებისთვის სასარგებლო ცვლილებებს თითოეული ადამიანის ქცევა განაპირობებს.

სინამდვილეში, სამართლიანი, დაცული და უსაფრთხო გარემოს შექმნა, რომელშიც ცხოვრებაც ყველა ჩვენგანის სურვილია, თითოეული ინდივიდის ქცევაზეა დამოკიდებული. თავის მხრივ, ინდივიდის ქცევას მნიშვნელოვნად განსაზღვრავს ის, თუ რამდენად კარგად აცნობიერებს იგი საკუთარ უფლებებსა და პასუხისმგებლობებს; რამდენად ინფორმირებულია ქვეყანაში არსებული სამართლებრივი სისტემისა და კანონმდებლობის შესახებ; რამდენად იცის, როგორ დაიცვას საკუთარი და სხვისი უფლებები და რა შეიძლება, მოჰყვეს მის მიერ კანონის დარღვევას.

ამ სახელმძღვანელოს მიზანია, დაგეხმაროთ უკეთ გაერკვეთ სამართლებრივ უფლებებსა და მოვალეობებში; მოგაწოდოთ საბაზისო ცოდნა საქართველოში მოქმედი კანონმდებლობის შესახებ; გაიაზროთ კანონმორჩილი და აქტიური მოქალაქეობის მნიშვნელობა საკუთარი და სხვისი უფლებების დაცვისა და ქვეყანაში სამართლებრივი კულტურის ფორმირებაში.

სახელმძღვანელოს ამ ნაწილში განხილულია ოთხი თემა: **ადრეული ქორწინება, ოჯახში ძალადობა, ტრეფიკინგი და სამოქალაქო ჩართულობა**. მასში წარმოდგენილი შემთხვევებისა და მაგალითების განხილვის გზით თქვენ შეძლებთ, გაანალიზოთ საკანონმდებლო მოთხოვნებისა და თქვენ გარშემო არსებული რეალობის ურთიერთშესაბამისობა; გაეცნოთ კანონის აღსრულების მექანიზმებს და შეაფასოთ საზოგადოებრივი წესრიგის მნიშვნელობა; განივითაროთ სამართლებრივი, სოციალური და მორალური პასუხისმგებლობა. ყოველივე ეს დაგეხმარებათ, საკუთარი წვლილი შეიტანოთ უსაფრთხო, დაცული და სამართლიანი გარემოს განვითარებასა და გაუმჯობესებაში.

ადრეული ქორწინება

ამ თავის ფარგლებში თქვენ იმსჯელებთ, გაანალიზებთ შემთხვევებს და გააკეთებთ დასკვნებს იმის შესახებ, თუ რა რისკები ახლავს ადრეულ ქორწინებას. გაეცნობით ადრეულ ქორწინებასთან დაკავშირებულ სამართლებრივ საკითხებს საქართველოს კანონმდებლობაზე დაყრდნობით.

დისკუსია - რა ვიცით ადრეული ქორწინების შესახებ?

დაფიქრდით და გაუზიარეთ თქვენი მოსაზრებები კლასს:

- ა) რა არის ის, რისი კეთებაც ყველაზე მეტად გიყვართ?
- ბ) როგორ იგრძნობდით თავს, თუ ვინმე აგიკრძალავდათ იმის კეთებას, რაც ძალიან გიყვართ ან უბრალოდ, აღარ გექნებოდათ მისი კეთების შესაძლებლობა?
- გ) რა შემთხვევაში შეიძლება მოხდეს ისე, რომ ვინმემ აგიკრძალოთ საყვარელი საქმიანობა ან აღარ მოგეცეთ მისი კეთების შესაძლებლობა?

თქვენი აზრით, რა უარყოფითი შედეგები შეიძლება მოჰყვეს ადრეულ ქორწინებას?

ჯგუფური სამუშაო - შემთხვევების განხილვა

ქვემოთ მოცემულია ორი შემთხვევა და შესაბამისი მუხლები საქართველოს სამოქალაქო და სისხლის სამართლის კოდექსიდან¹.

გაეცანით ქვემოთ მოცემულ შემთხვევებს. იმსჯელეთ, უპასუხეთ დასმულ კითხვებს და გაუზიარეთ თქვენი მოსაზრებები კლასს:

- რომელ კანონზე ან კანონებზე დაყრდნობით შეიძლება მოხდეს მოცემულ შემთხვევებზე რეაგირება?
- რას უპასუხებდით თამარის ბებიას? (შემთხვევა 2)

¹ კანონები წარმოდგენილია შემოკლებული სახით და შესაბამისობაშია გაკვეთილის მიზნებთან.

<p>შემთხვევა 1: ელზა 14 წლისაა. მასზე შეყვარებულია მისივე თანასოფლელი 25 წლის დავითი, რომელსაც სურს, რომ ელზაზე იქორწინოს. ელზას დავითთან ურთიერთობა არ აინტერესებს და გათხოვებასაც არ ჩქარობს. ამიტომ დავითმა მეგობრების დახმარებით იგი მოტყუებით წაიყვანა სხვა სოფელში, განუცხადა, რომ სახლში დაბრუნების უფლებას არ მისცემდა და ამ დღიდან, იგი მისი მეუღლე გახდებოდა, სურდა თუ არა მას ეს.</p> <p>ელზას 2 კვირის განმავლობაში უშედეგოდ ეძებდნენ ოჯახის წევრები. როდესაც მას მშობლებთან დაკავშირების ნება დართეს, ელზამ მშობლებს აცნობა, რომ იძულებული იყო დავითთან ქორწინებას დათანხმებოდა, რადგან წინააღმდეგ შემთხვევაში მას „სახელი გაუტყდებოდა.“ ახლა ელზა და დავითი 1 თვის დაქორწინებულები არიან და ელზა სკოლაში აღარ დადის.</p>	<p>მუხლი 143 - სისხლის სამართლის კოდექსი. თავისუფლების უკანონო აღკვეთა ისჯება თავისუფლების აღკვეთით ვადით ორიდან ოთხ წლამდე. იგივე ქმედება, ჩადენილი: ა) წინასწარი შეთანხმებით ჯგუფის მიერ, ბ) არასრულწლოვნის მიმართ - ისჯება თავისუფლების აღკვეთით ვადით შვიდიდან ათ წლამდე.</p> <p>მუხლი 140. სექსუალური ხასიათის შეღწევა თექვსმეტი წლის ასაკს მიუღწევლის სხეულში</p> <p>1. სრულწლოვნის სექსუალური ხასიათის შეღწევა დამნაშავეისათვის წინასწარი შეცნობით თექვსმეტი წლის ასაკს მიუღწევლის სხეულში, – ისჯება თავისუფლების აღკვეთით ვადით შვიდიდან ცხრა წლამდე.</p> <p>მუხლი 1108 - სამოქალაქო კოდექსი. ქორწინება დაიშვება 18 წლის ასაკიდან.</p> <p>მუხლი 150¹ - სისხლის სამართლის კოდექსი. ქორწინების იძულება. ქორწინების (მათ შორის, არარეგისტრირებულის) იძულება არასრულწლოვნის მიმართ, ისჯება</p>
<p>შემთხვევა 2: თამარი 16 წლისაა. იგი კარგად სწავლობს და სკოლის შემდეგ განათლების მიღების გაგრძელებას აპირებს. თუმცა, მის მშობლებს მისგან განსხვავებული გეგმები აქვთ და შვილის წინააღმდეგობის მიუხედავად, მის გათხოვებას უახლოეს მომავალში აპირებენ.</p> <p>გოგონა პროტესტის ნიშნად, სახლიდან გაიქცა, თუმცა პოლიციამ ის უკან, მშობლებთან დააბრუნა, მშობლებს კი განუმარტა, რომ მათ არ ჰქონდათ არასრულწლოვანი შვილის გათხოვებასთან დაკავშირებით გადაწყვეტილების მიღების უფლება, რამაც ძალიან გააოცა და გააბრაზა მშობლები.</p> <p>თამარის ბებია კი, განაწყენებულმა მიმართა პოლიციელებს: „ხო, დაუჭირეთ ამ ახალგაზრდებს მხარი და სულ არ იფიქროთ ქვეყნის მომავალზე. თქვენ რა, არ იცით, რომ საქართველოში შობადობა შემცირდა და გავნახვერდით ერი? ადრე რომ 16 წლის და უფრო პატარებიც თხოვდებოდნენ, რითი იყო ცუდი? ახლა, ქალმა ჯერ უნდა ისწავლოსო, მერე მუშაობა დაიწყოსო, მერე ცხოვრება აიწყოსო და ამის მერე, ან მოისურვებს გათხოვებას და ან სულაც აღარ. როგორღა უნდა გამრავლდეს ერი?“</p>	

	თავისუფლების აღკვეთით ვადით ორიდან ოთხ წლამდე.
--	--

ადრეული ქორწინება და საქართველოს კანონმდებლობა

ადრეული ქორწინება რადიკალურად ცვლის მოზარდის ცხოვრებას. ეს ცვლილებები არ შეესაბამება ბავშვობის ასაკისთვის დამახასიათებელ ცხოვრების სტილს და შედეგად, მოზარდი დგება სხვადასხვა სახის პრობლემის წინაშე, რომელთა შესახებაც ქვემოთ ვისაუბრებთ.

სწორედ ამიტომ, საქართველოს კანონმდებლობის მიხედვით, დაუშვებელია ქორწინება სრულწლოვანების ანუ 18 წლის ასაკამდე. ამ კანონის დარღვევა, რა თქმა უნდა, მიჩნეულია სამართალდარღვევად და მოჰყვება სამართლებრივი რეაგირება საქართველოს სამოქალაქო და/ან სისხლის სამართლის კოდექსის შესაბამისი მუხლების მიხედვით (143, 150, 1108 ან სხვა, რაც განისაზღვრება შემთხვევის თავისებურებიდან გამომდინარე).

ადრეული ქორწინების ფაქტის შესახებ ინფორმაციის მიღების შემთხვევაში, **პოლიცია ვალდებულია იმოქმედოს კანონის თანახმად** და მოახდინოს შესაბამისი რეაგირება.

გარდა ამისა, პოლიცია, ისევე როგორც სხვა სახელმწიფო ორგანოები და მთლიანად საზოგადოება, თავის წილ პასუხისმგებლობას იღებს, განახორციელოს პრევენცია ანუ მიიღოს წინასწარი ზომები მსგავსი შემთხვევების თავიდან ასაცილებლად. ეს უპირველეს ყოვლისა, საზოგადოებისთვის ინფორმაციის მიწოდებასა და აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით მათი ცნობიერების ამაღლებას გულისხმობს.

ადრეული ქორწინებასთან დაკავშირებული გამოწვევები

ადრეულ ქორწინებაში მყოფი არასრულწლოვანი შესაძლოა აღმოჩნდეს ისეთი სირთულეების წინაშე, როგორიცაა:

ა) განათლებაზე წვდომის შეზღუდვა - ხშირად, ადრეულ ქორწინებაში მყოფი ახალგაზრდები განათლების მიღმა რჩებიან. ეს იმიტომ ხდება, რომ როგორც წესი, ისინი წყვეტენ სკოლაში სიარულს და ძირითადად, საოჯახო საქმეებით არიან დაკავებულნი. თუ მოზარდი ადრეულ ქორწინებაში სკოლის საბაზო საფეხურის დასრულებამდე აღმოჩნდა, კიდევ უფრო რთულდება მდგომარეობა, რადგან იგი საბაზო საფეხურის

ატესტატის გარეშე რჩება, რის გარეშეც, ვერ მოახერხებს პროფესიული განათლების მიღებასაც.

ბ) განქორწინების მაღალი რისკი - ხშირად, ეს რისკი ასაკობრივი ფაქტორებიდან გამომდინარე სირთულეებს უკავშირდება. თუ ადრეულ ქორწინებაში მყოფ წყვილს შორის დიდია ასაკობრივი სხვაობა, ცხადია, თავიდანვე მნიშვნელოვანი განსხვავება იქნება მათ შეხედულებებში, ღირებულებებში, სურვილებსა თუ მოლოდინებში ცხოვრებისეულ საკითხებთან დაკავშირებით. ეს ფაქტი ურთიერთობაზე ხშირად ნეგატიურ გავლენას ახდენს და ერთად ცხოვრებას შეუძლებლად აქცევს.

თუ ადრეულ ქორწინებაში მყოფი წყვილიდან ორივე არასრულწლოვანია, მომავალში შეიძლება ისინიც მსგავსი პრობლემის წინაშე აღმოჩნდნენ - ზრდასრულ ასაკში ცხოვრებისეული ღირებულებები თუ სურვილები მნიშვნელოვნად იცვლება და მათ შესაძლოა ერთმანეთისგან განსხვავებული ცხოვრების გზა აირჩიონ.

განქორწინების რისკის გამომწვევ კიდევ ერთ მიზეზს ოჯახში ძალადობა წარმოადგენს.

გ) ოჯახში ძალადობის მსხვერპლად ქცევა - ხშირად, ადრეულ ქორწინებაში მყოფი არასრულწლოვანი გოგონები ოჯახში ძალადობის მსხვერპლნი ხდებიან - მათ არ აქვთ დასრულებული განათლების მიღება, არ არიან დაუფლებულნი რაიმე პროფესიას, რის გამოც, ფინანსურად სხვაზე დამოკიდებულნი ხდებიან; გარდა ამისა, არ არიან საკმარისად თავდაჯერებულნი, უჭირთ საკუთარი უფლებების დაცვა და დამოუკიდებელი გადაწყვეტილებების მიღება. ისინი იძულებულნი არიან დაემორჩილონ მეუღლის დაუსაბუთებელ მოთხოვნებს და გააგრძელონ ცხოვრება ამ პირობებში ან განქორწინდნენ.

აქვე უნდა ითქვას, რომ ადამიანი ოჯახში ძალადობის მსხვერპლი სრულწლოვან ასაკში დაქორწინების შემთხვევაშიც შეიძლება აღმოჩნდეს და პირიქით - ადრეულ ქორწინებაში მყოფი გოგონა შესაძლოა არასოდეს გახდეს ოჯახში ძალადობის მსხვერპლი, რადგან, რასაკვირველია, ყველა მამაკაცი არ არის მოძალადე.

თუმცა, ზემოთ მითითებული მიზეზებიდან გამომდინარე, ადრეული ქორწინებისას ოჯახში ძალადობის რისკები იზრდება.

დ) ჯანმრთელობის გაუარესებასთან დაკავშირებული რისკები - ადრეულმა ქორწინებამ შესაძლოა პრობლემები გამოიწვიოს ფიზიკური ჯანმრთელობის თვალსაზრისით. ცნობილია, რომ 16 წლამდე ასაკის გოგონები მშობიარობის დროს გართულებების 5-ჯერ უფრო დიდი რისკის ქვეშ იმყოფებიან.

რაც შეეხება ფსიქოლოგიურ ფაქტორებს, ადრეული ქორწინება ხშირად ხდება დეპრესიის გამომწვევი მიზეზი გოგონებში, რაც აიხსნება გაზრდილი პასუხისმგებლობებით,

ადრეულ ასაკში ორსულობითა და ქორწინებასთან დაკავშირებული სხვა ფაქტორებით, რისთვისაც ისინი ემოციურად არ არიან მზად.

ადრეული ქორწინების იძულება

ზოგიერთ შემთხვევაში, არასრულწლოვან გოგონას ადრეულ ქორწინებას თავად მშობლები აიძულებენ. ეს ფაქტი სხვადასხვა მიზეზებს შეიძლება უკავშირდებოდეს - ზოგჯერ გოგონას ქორწინებას მისი ოჯახისთვის მატერიალური ან არამატერიალური სარგებლის მიღება მოსდევს, ; ზოგჯერ კი, მშობლები გულწრფელად ფიქრობენ, რომ ეს ქორწინება მათი შვილისთვის ბედნიერების მომტანი იქნება. შესაძლოა გაჩნდეს კითხვა: „*ნუთუ სახელმწიფო უფრო მეტად ზრუნავს ბავშვებზე, ვიდრე მშობლები საკუთარ შვილებზე? რადგან შვილის გათხოვება გადაწყვიტეს, ეს იმას ნიშნავს, რომ მათ იციან, რა არის უკეთესი მათი შვილის მომავალი ცხოვრებისათვის*“.

რა თქმა უნდა, როგორც წესი, მშობლები თავიანთი შვილებისთვის საუკეთესო მომავლის შექმნას ცდილობენ. თუმცა, ისიც უნდა ითქვას, რომ ზოგჯერ ისინი ნაკლებად ფიქრობენ იმაზე, თუ რამდენი სირთულე შეიძლება შეხვდეთ მათ შვილებს ცხოვრებაში, თუ:

- მათ არ ექნებათ მიღებული სათანადო განათლება;
- ვერ შეძლებენ საკუთარი უფლებების დაცვას;
- ვერ წარმართავენ ცხოვრებას დამოუკიდებლად;
- არ ექნებათ საკმარისი თავისუფლება;
- არ ექნებათ შესაძლებლობა, იცხოვრონ თანასწორუფლებიან და ძალადობისგან თავისუფალ გარემოში.

გარდა ამისა, მნიშვნელოვანია იმის გათვალისწინება, რომ ბევრად უფრო მეტი სირთულე იქმნება იმ შემთხვევაში, თუ არასრულწლოვანის ქორწინების შესახებ პოლიციისთვის არა დაუყოვნებლივ, არამედ გარკვეული პერიოდის გასვლის შემდეგ ხდება ცნობილი.

ეს შეიძლება მოხდეს იმ შემთხვევაში, როდესაც არასრულწლოვანი ორსულად არის, მიდის ექიმთან ვიზიტზე ან სამშობიაროდ, ექიმი კი, ვინაიდან მას კანონი ავალდებულებს, აკეთებს შეტყობინებას პოლიციაში. შედეგად, სრულწლოვანი „მეუღლე“ შესაძლებელია მიეცეს პასუხისგებაში, რაც შესაძლოა უფრო მეტი ზიანის მომტანი აღმოჩნდეს არასრულწლოვანის ფსიქოლოგიური მდგომარეობისთვის.

სწორედ ამიტომ, აუცილებელია, რომ არასრულწლოვანის დანიშვნის/გათხოვების ფაქტის შესახებ ინფორმაციის მიღების შემთხვევაში, ყველა ადამიანმა, განსაკუთრებით კი, მათ, ვისაც კანონი ამას ავალდებულებს (სკოლის დირექტორმა, მასწავლებელმა, ექიმმა, საჯარო რეესტრის წარმომადგენელმა და ა.შ.), აუცილებლად მიმართოს შინაგან საქმეთა

სამინისტროს (112) ან/და სოციალური მომსახურების სააგენტოს (1505), რათა მოხდეს სწორი და დროული რეაგირება.

საინტერესოა ასევე იმაზე დაფიქრება, რომ ბევრ ზრდასრულს, მშობელსა თუ ბებია-ბაბუას საქართველოში არსებული დემოგრაფიული პრობლემის გადაჭრის ერთ-ერთ გზად, ადრეულ ასაკში ოჯახების შექმნა მიაჩნია.

სინამდვილეში, გამომდინარე იმ პრობლემებიდან, რაც შეიძლება ადრეულ ასაკში ოჯახის შექმნას მოჰყვეს, პირიქით, შესაძლოა გაიზარდოს განქორწინებების რიცხვი და კიდევ უფრო იკლოს შობადობის მაჩვენებელი. იგულისხმება ის, რომ არასრულწლოვან გოგონას, რომელიც უამრავ სირთულეს აწყდება ქორწინებაში - ვერ იღებს სასურველ განათლებას და ვერ ახდენს საკუთარი თავის რეალიზებას, არის ჩაგვრის ან ძალადობის მსხვერპლი, დამოკიდებულია სხვებზე ეკონომიკურად და შეზღუდული აქვს საკუთარ ბედთან დაკავშირებით გადაწყვეტილების დამოუკიდებლად მიღების შესაძლებლობა, უჩნდება ჯანმრთელობასთან დაკავშირებული პრობლემები, მუდმივად დაღლილი, დაუსტებელი და უხალისოა - აღარ აქვს სურვილი, გახდეს მეორე და მესამე შვილის დედა. პირიქით, ყველანაირად ცდილობს, თავი დააღწიოს მძიმე ყოფას - ქორწინებას.

როდესაც ახალგაზრდები ქორწინდებიან მას შემდეგ, რაც მიიღებენ განათლებას, აქვთ საკუთარი შემოსავლის წყარო, ჩამოყალიბებულნი არიან საკუთარ შეხედულებებსა და ცხოვრებისეულ ღირებულებებში, უფრო მომზადებულნი ხვდებიან და უკეთ უძღვებიან ოჯახურ ცხოვრებას. შედეგად, იზრდება ალბათობა იმისა, რომ ისინი შექმნიან ბედნიერ ოჯახს, კმაყოფილები იქნებიან საკუთარი ცხოვრებით, ხანგრძლივი დროით შეინარჩუნებენ ურთიერთობებს და შვილების ყოლის სურვილიც ექნებათ.

ადრეულ ქორწინებასთან დაკავშირებული მთავარი გზავნილები:

ა) ადრეული ქორწინების შედეგად, არასრულწლოვანთა ცხოვრებაში მნიშვნელოვანი ცვლილებები ხდება, რაც არ შეესაბამება ბავშვობის ასაკისთვის დამახასიათებელ ცხოვრების სტილს; შედეგად, მკვეთრად მცირდება პირადი ცხოვრებით კმაყოფილების ხარისხი.

ბ) ადრეულ ქორწინებას უკავშირდება ჯანმრთელობასთან დაკავშირებული სხვადასხვა რისკები.

გ) ადრეული ქორწინების იძულება ითვლება სამართალდარღვევად და პოლიცია ამგვარ ფაქტებზე რეაგირებს კანონის მიხედვით.

ოჯახში ძალადობა

ამ თავის ფარგლებში თქვენ იმსჯელებთ ოჯახში ძალადობასთან დაკავშირებულ მითებსა და რეალობაზე. მიიღებთ ინფორმაციას იმის შესახებ, თუ როგორ რეაგირებს პოლიცია ოჯახში ძალადობის ფაქტებზე. გეცოდინებათ ცხელი ხაზის ნომრები, რომლებზეც შეიძლება დარეკოთ ბავშვზე ან ზოგადად, ოჯახში ძალადობის შემთხვევებთან დაკავშირებით. გაანალიზებთ და იმსჯელებთ ბავშვთა დაცვის მიმართვიანობის (რეფერირების) პროცედურების შესახებ.

დისკუსია - რა ვიცით ოჯახური ურთიერთობების შესახებ?

- რას ნიშნავს ჯანსაღი ოჯახური ურთიერთობა?
- ძალადობის რა ფორმების შესახებ არის თქვენთვის ცნობილი?
- რა ევალუბა პოლიციელს ოჯახში ძალადობის შესახებ შეტყობინების მიღების შემთხვევაში?
- ვინ და როგორ იცავს ბავშვებს ძალადობისგან?
- რისი გაკეთება ევალუბა სკოლას ბავშვის ძალადობისგან დასაცავად?
- ოჯახში ძალადობის შესახებ მსვერპლი ყოველთვის არ აკეთებს შეტყობინებას პოლიციაში. რა შეიძლება იყოს ამის მიზეზი?
- რას ნიშნავს შემაკავებელი ორდერი?

ინდივიდუალური სამუშაო - სიმართლეა თუ არა?

შეამოწმეთ თქვენი ცოდნა ოჯახში ძალადობის ფაქტის არსებობის შემთხვევაში პოლიციის ვალდებულებების შესახებ. ქვემოთ ჩამოთვლილ თითოეულ დებულებასთან დაკავშირებით აღნიშნეთ, შეესაბამება თუ არა ის სიმართლეს. ხოლო, მას შემდეგ, რაც ამ თავში შესაბამის ინფორმაციას გაეცნობით, კიდევ ერთხელ გადახედეთ თქვენს პასუხებს და გადაამოწმეთ, რამდენად სწორი იყო თქვენი მოსაზრებები.

I. ძალადობის ფაქტის არსებობის შემთხვევაში, პოლიცია ვალდებულია:

1. გამოცხადდეს შემთხვევის ადგილზე იმ შემთხვევაში, თუ პოლიციას ოჯახში ძალადობის ფაქტის შესახებ ინფორმაცია მიაწოდა დაზარალებულმა.
 - ა) სიმართლეა
 - ბ) არ არის სიმართლე

1. გამოცხადდეს შემთხვევის ადგილზე იმ შემთხვევაში, თუ პოლიციას ოჯახში ძალადობის ფაქტის შესახებ ინფორმაცია მიაწოდა ძალადობის მოწმემ.
ა) სიმართლეა ბ) არ არის სიმართლე
2. განცალკევებულად გამოკითხოს ოჯახში ძალადობის სავარაუდო მსხვერპლი.
ა) სიმართლეა ბ) არ არის სიმართლე
3. განცალკევებულად გამოკითხოს სავარაუდო მოძალადე.
ა) სიმართლეა ბ) არ არის სიმართლე
4. ოჯახში ძალადობის მსხვერპლი აუცილებლად გაიყვანოს საცხოვრებელი სახლიდან, თუ ეს სახლი მოძალადის საკუთრებაა.
ა) სიმართლეა ბ) არ არის სიმართლე
5. გააცნოს ან გადასცეს არასრულწლოვნის მიერ მიცემული ჩვენება (გამოკითხვის ოქმი, ახსნა-განმარტება) მოძალადეს.
ა) სიმართლეა ბ) არ არის სიმართლე
6. საჭიროების შემთხვევაში, მსხვერპლი დატოვოს საცხოვრებელ ადგილას, ხოლო მოძალადე გაიყვანოს (განარიდოს) ამ საცხოვრებელი სახლიდან მაშინვე კი, თუ სახლი მოძალადის საკუთრებაა.
ა) სიმართლეა ბ) არ არის სიმართლე
7. ოჯახში ძალადობის მსხვერპლს მიაწოდოს ინფორმაცია მისი უფლებების შესახებ.
ა) სიმართლეა ბ) არ არის სიმართლე
8. მსხვერპლის მოთხოვნით, ან გადაუდებელ შემთხვევაში უზრუნველყოს მისი და/ან არასრულწლოვნის გადაყვანა თავშესაფარში;
ა) სიმართლეა ბ) არ არის სიმართლე
9. გადაიყვანოს თავშესაფარში ძალადობის მოწმე, მისივე უსაფრთხოების უზრუნველყოფის მიზნით.
ა) სიმართლეა ბ) არ არის სიმართლე

II. მითები ოჯახში ძალადობასთან დაკავშირებით

არსებობს მითები ოჯახში ძალადობასთან დაკავშირებით. წაიკითხეთ ქვემოთ მოცემული დებულებები და თითოეულ მათგანთან დაკავშირებით მიუთითეთ მითია თუ რეალობა?

დებულება 1: თუ ოჯახს ბევრი შემოსავალი აქვს და ოჯახის წევრებს კარგი განათლება აქვთ მიღებული, მაშინ ამ ოჯახში ძალადობა არ ხდება.

დებულება 2: ოჯახში ძალადობის ძირითადი მიზეზია ალკოჰოლისა და ნარკოტიკების მოხმარება.

დებულება 3. გარშემომყოფებმა იციან, რომ ამა თუ იმ ოჯახში ხდება ძალადობა და იციან, ვინ არის ოჯახში ძალადობის მსხვერპლი.

დებულება 4. ის მოზარდები, რომლებიც იზრდებიან ოჯახებში სადაც ძალადობას აქვს ადგილი, მომავალში თავადაც მოძალადეები ან ძალადობის მსხვერპლნი გახდებიან.

ჯგუფური სამუშაო - შემთხვევების განხილვა

გაეცანით ქვემოთ მოცემულ შემთხვევებს. იმსჯელეთ, უპასუხეთ თითოეული შემთხვევის ქვეშ დასმულ კითხვებს და გაუზიარეთ თქვენი მოსაზრებები კლასს.

შემთხვევა 1.

ოჯახის ერთი წევრი, რომელიც რაიმე მიზეზის გამო განრისხებულ მდგომარეობაშია, იწყებს ოჯახის მეორე წევრის ცემას. ამ ფაქტს შეესწრო მოხუცი ბებია და 12 წლის ბავშვი, რომლებიც ამავე ოჯახის წევრები არიან. ყვირილის ხმაზე მეზობელიც შემოვიდა და სიტუაციის განმუხტვას შეეცადა.

ძალადობის ფაქტის შემსწრე პირებიდან (ბებია, ბავშვი, მეზობელი), რომელ მათგანს აქვს პოლიციაში შეტყობინების გაკეთების უფლება?

შემთხვევა 2.

პოლიციაში შევიდა შეტყობინება ოჯახში ბავშვზე ძალადობის შესახებ. პოლიცია გამოცხადდა შემთხვევის ადგილას და სიტუაციაში გარკვევის მიზნით, გადაწყვიტა ბავშვის გამოკითხვა.

ამ დროს, მშობლებმა პროტესტი გამოთქვეს და მოითხოვეს ბავშვის გამოკითხვას დასწრებოდნენ, რადგან მათი სიტყვებით, პოლიციელს არ აქვს უფლება, ბავშვი დაკითხოს მშობლების, როგორც მისი კანონიერი წარმომდგენლების გარეშე.

როგორ უნდა მოიქცეს პოლიციელი?

შემთხვევა 3.

14 წლის ლუკა დადის ფეხბურთზე. ბოლო ხანებში, ფეხბურთის მწვრთნელი ამჩნევს, რომ ლუკა უნერგიოდ თამაშობს, თითქოს ყურადღებაგაფანტულია, მწვრთნელის შენიშვნებს ისმენს, თუმცა, ისეთი შთაბეჭდილება რჩება, თითქოს, არც ესმის, რას ეუბნებიან. ერთ-ერთი ვარჯიშის დროს, მწვრთნელმა მის სხეულზე მრავლობითი ჩალურჯებები შენიშნა და ჰკითხა, რატომ აქვს ისინი. ლუკამ მოკლედ უპასუხა, რომ ეზოში თამაშის დროს წაიქცა. მწვრთნელი ლუკას სიტყვების სიმართლეში დაეჭვდა, რადგან სილურჯეები მას თითქმის მთელს ტანზე აღენიშნებოდა. ჩაეკითხა კიდევ, ვინმესთან ხომ არ იჩხუბა, თუმცა, ლუკამ ეს უარყო და ფეხბურთის მოედნისკენ გაიქცა. მწვრთნელი ამ თემაზე ლუკასთან საუბარს აღარ დაბრუნებია.

ორი კვირის შემდეგ, მწვრთნელმა ლუკას სხეულზე კვლავ შენიშნა ახალი სილურჯეები და ზოგიერთ ადგილას კი - ნაკაწრები. მას უსიამოვნო განცდა დაეუფლა, თუმცა, ჩათვალა, რომ ლუკა არც ახლა გადაუშლიდა გულს, ამიტომ არაფერი უკითხავს და გუნდის წვრთნა განაგრძო. სინამდვილეში, ლუკაზე მისი ოჯახის წევრი ფიზიკურად და ფსიქოლოგიურად მუდმივად ძალადობდა.

როგორ უნდა მოქცეულიყო მწვრთნელი?

რას ნიშნავს ჯანსაღი ოჯახური ურთიერთობა?

ოჯახში, სადაც ჯანსაღი ურთიერთობებია, **ღია კომუნიკაციაა**, ოჯახის წევრები ერთმანეთს უსმენენ, ცდილობენ გაიგონ, რა აწუხებთ, რა უხარიათ, რა მოსწონთ და რა - არა თითოეულ მათგანს. ისინი გრძნობებს ღიად გამოხატავენ და რთულ სიტუაციებში მხარს უჭერენ ერთმანეთს.

ჯანსაღ ოჯახში, რთული და დატვირთული ყოველდღიურობის მიუხედავად, მაინც ახერხებენ **დროის ერთად გატარებას**, რადგან მათ იციან, რომ ახლო და სიღრმისეული ურთიერთობების შენარჩუნებისთვის უმნიშვნელოვანესია ერთად ყოფნა. ეს შეიძლება გულისხმობდეს ერთად ვახშობას, გასეირნებას, სატელევიზიო გადაცემის ან ფილმის ყურებას, თამაშს, სახალისო აქტივობებით დაკავებას და სხვ.

ჯანსაღი ოჯახური ურთიერთობების დროს, **თითოეული წევრი აფასებს ერთმანეთის მიმართ გამოჩენილ ზრუნვას** და ხშირად უხდის ამისთვის ერთმანეთს მადლობას. ისინი აფასებენ ერთმანეთის მიღწევებსა და ძლიერ მხარეებს და ამისთვის შექებას არ იშურებენ. თუმცა, რაიმე განსაკუთრებულის გაკეთების გარეშეც ხშირად ეუბნებიან ერთმანეთს და განსაკუთრებით ბავშვებს, თუ როგორ უყვართ და რა მნიშვნელოვნები არიან ისინი მათ ცხოვრებაში.

ოჯახში შეიძლება კონფლიქტსაც ჰქონდეს ადგილი, თუმცა, ჯანსაღ ოჯახს აქვს **უნარი, სამართლიანად გადაჭრას კონფლიქტები** - თუ საჭიროა, ბოდიშიც მოიხადონ, დაეხმარონ ერთმანეთს შეცდომების გამოსწორებაში და სასარგებლო დასკვნებიც გამოიტანონ კონფლიქტისგან.

თუ შევაჯამებთ:

ჯანსაღი ოჯახური ურთიერთობები გულისხმობს ურთიერთპატივისცემას, სიყვარულს, ზრუნვას, პასუხისმგებლობების განაწილებას, მოთმინებას. სხვა სიტყვებით - ერთმანეთის კონსტიტუციური უფლებების დაცვას.

კონსტიტუცია ნიშნავს სახელმწიფოს უზენაეს კანონს, რომელშიც მნიშვნელოვანი ადგილი ეთმობა ადამიანის უფლებებზე საუბარს.

ქვემოთ მოცემულია ზოგიერთი მუხლი (შემოკლებული სახით კონტექსტთან შესაბამისად) საქართველოს კონსტიტუციის მეორე თავიდან „საქართველოს მოქალაქეობა. ადამიანის ძირითადი უფლებანი და თავისუფლებანი.“

მუხლი 14

ყველა ადამიანი დაბადებით თავისუფალია და კანონის წინაშე თანასწორია განურჩევლად რასისა, კანის ფერისა, ენისა, სქესისა, რელიგიისა, პოლიტიკური და სხვა შეხედულებებისა, ეროვნული, ეთნიკური და სოციალური კუთვნილებისა, წარმოშობისა, ქონებრივი და წოდებრივი მდგომარეობისა, საცხოვრებელი ადგილისა.

მუხლი 15

1. სიცოცხლე ადამიანის ხელშეუვალი უფლებაა და მას იცავს კანონი.
2. სიკვდილით დასჯა აკრძალულია. (27.12.2006 N4137)

მუხლი 16

ყველას აქვს საკუთარი პიროვნების თავისუფალი განვითარების უფლება.

მუხლი 17

1. ადამიანის პატივი და ღირსება ხელშეუვალია.
2. დაუშვებელია ადამიანის წამება, არაჰუმანური, სასტიკი ან პატივისა და ღირსების შემლახველი მოპყრობა და სასჯელის გამოყენება.
3. დაუშვებელია დაკავებული თუ სხვაგვარად თავისუფლებაზეზღუდული პირის ფიზიკური ან ფსიქიკური იძულება. (27.12.2006 N4137)

მუხლი 18

1. ადამიანის თავისუფლება ხელშეუვალია.
2. თავისუფლების აღკვეთა ან პირადი თავისუფლების სხვაგვარი შეზღუდვა დაუშვებელია სასამართლოს გადაწყვეტილების გარეშე.

მუხლი 19

1. ყოველ ადამიანს აქვს სიტყვის, აზრის, სინდისის, აღმსარებლობისა და რწმენის თავისუფლება.
2. დაუშვებელია ადამიანის დევნა სიტყვის, აზრის, აღმსარებლობის ან რწმენის გამო, აგრეთვე მისი იძულება გამოთქვას თავისი შეხედულება მათ შესახებ.
3. დაუშვებელია ამ მუხლში ჩამოთვლილ თავისუფლებათა შეზღუდვა, თუ მათი გამოვლინება არ ლახავს სხვათა უფლებებს.

მუხლი 20

1. ყოველი ადამიანის პირადი ცხოვრება, პირადი საქმიანობის ადგილი, პირადი ჩანაწერი, მიმოწერა, საუბარი სატელეფონო და სხვა სახის ტექნიკური საშუალებით, აგრეთვე ტექნიკური საშუალებებით მიღებული შეტყობინებანი ხელშეუხებელია. აღნიშნული უფლებების შეზღუდვა დაიშვება სასამართლოს გადაწყვეტილებით ან მის გარეშე, კანონით გათვალისწინებული გადაუდებელი აუცილებლობისას.

მუხლი 22

1. ყველას, ვინც კანონიერად იმყოფება საქართველოში, აქვს ქვეყნის მთელ ტერიტორიაზე თავისუფალი მიმოსვლისა და საცხოვრებელი ადგილის თავისუფალი არჩევის უფლება.
2. ყველას, ვინც კანონიერად იმყოფება საქართველოში, შეუძლია თავისუფლად გავიდეს საქართველოდან. (15.10.2010. N3710 ამოქმედდეს 2011 წლის 1 იანვრიდან)
3. ამ უფლებათა შეზღუდვა შეიძლება მხოლოდ კანონის შესაბამისად, დემოკრატიული საზოგადოების არსებობისათვის აუცილებელი სახელმწიფო უშიშროების ან საზოგადოებრივი უსაფრთხოების უზრუნველყოფის, ჯანმრთელობის დაცვის, დანაშაულის თავიდან აცილების ან მართლმსაჯულების განხორციელების მიზნით.
4. საქართველოს მოქალაქეს შეუძლია თავისუფლად შემოვიდეს საქართველოში. (15.10.2010. N3710 ამოქმედდეს 2011 წლის 1 იანვრიდან)

მუხლი 35

1. ყველას აქვს განათლების მიღებისა და მისი ფორმის არჩევის უფლება.

მუხლი 36

1. ქორწინება ემყარება მეუღლეთა უფლებრივ თანასწორობასა და ნებაყოფლობას.
2. სახელმწიფო ხელს უწყობს ოჯახის კეთილდღეობას.
3. დედათა და ბავშვთა უფლებები დაცულია კანონით.

ძალადობის სახეები

ზოგჯერ, ოჯახური ურთიერთობები მკვეთრად განსხვავებულია იმისგან, რაზეც ზემოთ გავამახვილეთ ყურადღება. ურთიერთპატივისცემის, ნდობის, სიყვარულისა და ზრუნვის ნაცვლად, ადგილი აქვს ოჯახში ძალადობას - ისეთ ურთიერთობას, რომელიც ზიანის მომტანია ოჯახის რომელიმე წევრის ან წევრებისათვის.

ოჯახში ძალადობის დროს, ოჯახის ერთი წევრი ოჯახის სხვა წევრის ან წევრების მიმართ ახორციელებს ერთ ან რამდენიმე ქვემოთ ჩამოთვლილ ქმედებას:

- უყვირის, აყენებს სიტყვიერ შეურაცხყოფას, უკრძალავს მეგობრებთან ან ნათესავებთან წასვლას, ემუქრება, აშანტაჟებს, ამცირებს სხვების თანდასწრებით, მაგალითად, მოძალადე ქმარი აკრიტიკებს და დამამცირებელ ზედმეტსახელებს უწოდებს მეუღლეს შვილების, ნათესავების, მეგობრების, მეზობლებისა თუ უცხო ადამიანების თანდასწრებით; უწესებს ისეთ აკრძალვებს, რაც არ არის კავშირში ტრადიციებთან ან საზოგადოდ მიღებულ ნორმებთან და ერთი ადამიანის დაუსაბუთებელ პოზიციას გამოხატავს; პასუხისმგებლობას აკისრებს ისეთ მოვლენებზე, რომლებთან დაკავშირებითაც მას არ მიუღია გადაწყვეტილება და თავს დამნაშავედ აგრძნობინებს და სხვ.

ნებისმიერი სახის ქცევა, რომელიც იწვევს პრობლემებს ადამიანის ემოციურ სფეროში, სტრესს, შფოთვას, დეპრესიულ მდგომარეობას ან ადამიანის პატივისა და ღირსების შელახვას, **ფსიქოლოგიურ ძალადობას ნიშნავს.**

- ეხება ფიზიკურად - ხელს კრავს, ურტყამს, ესვრის ნივთებს, აწამებს, ზიანს აყენებს მსხვერპლის ჯანმრთელობას, აქცევს იზოლაციაში, უკანონოდ აღუკვეთავს თავისუფლებას და სხვა.

ნებისმიერი სახის ფიზიკური ზემოქმედება, რომელიც იწვევს ფიზიკურ ტკივილს, ტანჯვას, ჯანმრთელობის მდგომარეობის დაზიანებას, **ფიზიკურ ძალადობას ნიშნავს.**

- უკრძალავს გამოიყენოს ქონება, რომელიც მათ თანაბრად ეკუთვნით ან განკარგოს ქონების კუთვნილი წილი, უკრძალავს სამსახურის დაწყებას ან აიძულებს მიატოვოს სამსახური; აიძულებს აიღოს სესხი ბანკიდან, აღებულ თანხას კი, თავად იყენებს; ოჯახის ზრდასრულ წევრს უზღუდავს ოჯახის საერთო ბიუჯეტიდან ფულის დახარჯვას ან მკაცრად უკონტროლებს, რაში დახარჯა თითოეული თეთრი; უზღუდავს საკვების მიღებას, საცხოვრებლით სარგებლობასა და ნორმალური განვითარების სხვა პირობებს და სხვ.

ნებისმიერი სახის ქცევა, რომლითაც ხდება პიროვნების ეკონომიკური კეთილდღეობის შეზღუდვა მისი საკუთარი ან საერთო ფინანსების გაკონტროლების გზით, **ეკონომიკურ ძალადობას ნიშნავს.**

- ამყარებს სექსუალურ კავშირს ან ახორციელებს სექსუალური ხასიათის სხვაგვარ ქმედებას (შეხება, სექსუალური შინაარსის საუბარი, ფოტოების ან ვიდეოს ჩვენება და სხვ.) ძალადობის, მუქარის ან უმწეო მდგომარეობის გამოყენებით.

ნებისმიერი სახის სექსუალური ქმედება, რომელიც ხორციელდება პიროვნების თანხმობის გარეშე (მათ შორის, მეუღლეებს შორის), ძალადობით, ძალადობის მუქარით ან მსხვერპლის უმწეო მდგომარეობის გამოყენებით, **სექსუალურ ძალადობას ნიშნავს.**

- აიძულებს შეასრულოს ან არ შეასრულოს ქმედება, რომლის განხორციელება ან რომლისგან თავის შეკავება მისი უფლებაა; მაგალითად, აიძულებს შეასრულოს სამუშაო, რომლის შესრულებაც მას არ სურს, ან ზიანს აყენებს მის ჯანმრთელობას, ხოლო მუშაობის შედეგად მიღებულ გასამრჯელოს მოძალადე თავად ითვისებს ან იღებს სხვაგვარ სარგებელს; არასრულწლოვანს აიძულებს ქორწინებას, აიძულებს ანტისაზოგადოებრივ საქმიანობაში ჩაბმას ან თანამონაწილეობას; აიძულებს ალკოჰოლის და/ან ნარკოტიკული ნივთიერებების ავად მოხმარებას, მოწყალეობის თხოვნას, წვრილმან ვაჭრობაში ჩართვას, რის გამოც მას ეზღუდება განათლების, ჯანსაღი ფიზიკური ან გონებრივი განვითარების შესაძლებლობა.

ნებისმიერი სახის ქმედება, რომლითაც ხდება პიროვნების იძულება, შეასრულოს ან არ შეასრულოს ქმედება, რომლის განხორციელება ან რომლისგან თავის შეკავება მისი უფლებაა, **იძულებას ნიშნავს.**

- დაუკმაყოფილებელს ტოვებს არასრულწლოვანი ოჯახის წევრის საბაზისო საჭიროებებს, მიუხედავად იმისა, რომ ამისთვის ობიექტური მიზეზები არ გააჩნია. მაგალითად, მიუხედავად იმისა, რომ მშობელმა/მეურვემ იცის, რომ აუცილებელია, ხელიც მიუწვდება და ფინანსური შესაძლებლობაც აქვს, მაინც არ ზრუნავს ბავშვის კვებაზე, მისი ტანსაცმლის ან ზოგადად, სხეულის სისუფთავეზე, არ ყიდულობს აუცილებელი მოხმარების საგნებს, არ ზრუნავს მის ჯანმრთელობაზე; გარდა ამისა, არ ახორციელებს დაბადების რეგისტრაციის, სამედიცინო და სხვა მომსახურებებით სარგებლობისათვის აუცილებელ მოქმედებებს, არ დაჰყავს სკოლაში და ამით უზღუდავს განათლების უფლებას, არ იცავს საფრთხეებისგან, არ იჩენს სიყვარულს, არ ინტერესდება მისი ყოველდღიური ცხოვრებით, მუდმივად იშორებს თავიდან და სხვ.

როდესაც დაუკმაყოფილებელია ბავშვის სიცოცხლის, ჯანმრთელობისა და განვითარებისთვის აუცილებელი საჭიროებები და ამას მუდმივი ხასიათი აქვს, **უგულებელყოფას ნიშნავს.**

ქცევის ზემოთ ჩამოთვლილი ფორმების გამოვლინებას, კანონის თანახმად, **ოჯახში ძალადობა** ეწოდება.

როდესაც ადგილი აქვს ოჯახში ძალადობის რაიმე ფორმას, საჭირო ხდება სახელმწიფოს მხრიდან ყურადღება და მსხვერპლის დაცვა მოძალადისგან. ამიტომაც, არსებობს **საქართველოს კანონი**

ოჯახში ძალადობის აღკვეთის, ოჯახში ძალადობის მსხვერპლთა დაცვისა და დახმარების შესახებ. ოჯახში ძალადობაზე რეაგირების დროს, პოლიციაც სწორედ ამ კანონს ეყრდნობა.

კანონის მიხედვით, ოჯახში ძალადობის მსხვერპლად ითვლება ოჯახის ნებისმიერი წევრი:

დედა, მამა, პაპა, ბებია, მეუღლე, შვილი (გერი), შვილობილი, მშვილებელი, მშვილებლის მეუღლე, ნაშვილები, მიმღები ოჯახი (დედობილი, მამობილი), შვილიშვილი, და, ძმა, მეუღლის მშობლები, სიძე, რძალი, ყოფილი მეუღლე, არარეგისტრირებულ ქორწინებაში მყოფი პირები და მათი ოჯახის წევრები, მეურვე, პირები, რომლებიც ეწევიან ან ეწეოდნენ ერთიან საოჯახო მეურნეობას..

პოლიციელის ვალდებულებები ოჯახში ძალადობის შესახებ შეტყობინების მიღების შემთხვევაში.

ოჯახში ძალადობის ფაქტის შესახებ შეტყობინების გაკეთების უფლება და ხშირად, მოვალეობა² აქვს:

- თავად დაზარალებულს;
- ოჯახის ნებისმიერ წევრს;
- პირს, რომელიც მსხვერპლს უწევს სამედიცინო, იურიდიულ ან ფსიქოლოგიურ მომსახურებას;
- სხვა პიროვნებას, რომელიც ძალადობის ფაქტის მოწმე გახდა.
- არასრულწლოვანს, თუ მას ამის შესაძლებლობა აქვს;
- მეურვეობისა და მზრუნველობის ორგანოს;
- ყველა იმ დაწესებულებას, რომელსაც ბავშვთან რაიმე სახის შეხება აქვს (სკოლა, საბავშვო ბაღი, სამედიცინო მომსახურების ცენტრი და სხვ.);
- რიგით მოქალაქეს.

ოჯახში ძალადობის ფაქტზე რეაგირებისას, პოლიციელი მოქმედებს *ოჯახში ძალადობის აღკვეთის, ოჯახში ძალადობის მსხვერპლთა დაცვისა და დახმარების შესახებ საქართველოს კანონის მიხედვით*.

პოლიციელი ვალდებულია გამოცხადდეს შემთხვევის ადგილზე მიუხედავად იმისა, თუ ვის მიერ იქნა გაკეთებული შეტყობინება.

გამომახების ადგილზე მისული პოლიციელი უპირველეს ყოვლისა, აფასებს, თუ ძალადობის რა ფორმასთან აქვს საქმე, რამდენად მძიმე შემთხვევაა, რამდენად დიდია ძალადობის შემთხვევის

² როდესაც საქმე ეხება არასრულწლოვანს ან/და მის მიმართ მძიმე ან/და განსაკუთრებით მძიმე დანაშაულის ჩადენას. **მუხლი 376.** დანაშაულის შეუტყობინებლობა

განმეორების რისკი და ა.შ. ამ ინფორმაციის მოპოვების საფუძველზე იგი იღებს გადაწყვეტილებას, თუ რა სახის რეაგირება მოახდინოს კონკრეტულ შემთხვევაზე.

იმისათვის, რომ პოლიციელმა შეძლოს სიტუაციის ადეკვატურად შეფასება, საჭიროა, გამოკითხოს ოჯახში ძალადობის სავარაუდო მსხვერპლი, მოწმე, მოძალადე, რაც წერილობით უნდა დაფიქსირდეს. მნიშვნელოვანია, რომ ოჯახის წევრების გამოკითხვა განხორციელდეს ერთმანეთისგან განცალკევებულად. მნიშვნელოვანია, რომ არასრულწლოვნისგან მოვისმინოთ ობიექტური ინფორმაცია; თუმცა, ეს უნდა მოხდეს ისე, რომ ერთი მხრივ, არ დაირღვეს მისი, როგორც არასრულწლოვნის უფლებები და მეორე მხრივ, მან თავი უსაფრთხოდ იგრძნოს და გულახდილად ისაუბროს. ამიტომ, კანონის თანახმად, არასრულწლოვნის გამოკითხვა უნდა მოხდეს მისთვის სანდო ადამიანის თანდასწრებით.

რასაკვირველია, არასრულწლოვნის გამოკითხვა დაუშვებელია სავარაუდო მოძალადე მშობლის/მშობლების თანდასწრებით. ასევე, დაუშვებელია სავარაუდო მოძალადე მშობლისთვის/მშობლებისთვის არასრულწლოვნის მიერ მიცემული ჩვენების (გამოკითხვის ოქმი, ახსნა-განმარტება) გადაცემა.

ამავე დროს, მნიშვნელოვანია, რომ დაცული იყოს კანონი, გათვალისწინებული იყოს არასრულწლოვნის ფსიქოლოგიური მდგომარეობა და მისი გამოკითხვა მოხდეს იმ ადამიანის თანდასწრებით, რომელიც უზრუნველყოფს გამოკითხვის პროცესის წარმართვას ბავშვისთვის ნაკლებად სტრესულ გარემოში მისი საუკეთესო ინტერესების გათვალისწინებით.

ამიტომ, არასრულწლოვანზე ძალადობის შესახებ დადასტურებული/დაუდასტურებელი ინფორმაციის მიღების ან/და ეჭვის გაჩენის შემთხვევაში, პოლიცია ვალდებულია მიმართოს სოციალური მომსახურების სააგენტოს ან სხვა უფლებამოსილი სამსახურის წარმომადგენელს (ფსიქოლოგს, სოციალური მუშაკს) იმისათვის, რომ იგი დაესწროს გამოკითხვას, რითიც მოხდება ყველა ზემოთხსენებული პირობის დაცვა.

ოჯახში ძალადობის მსხვერპლი ქალი ყოველთვის არ აკეთებს შეტყობინებას პოლიციაში. მიუხედავად იმისა, რომ აშკარაა ოჯახში ძალადობის ფაქტი, იგი უარს აცხადებს, მიიღოს შესაბამისი დახმარება პოლიციის ან ოჯახში ძალადობის შემთხვევებზე მომუშავე სხვა ორგანიზაციებისგან. ამის მიზეზი ზოგჯერ ის არის, რომ იგი თითქოს შეგუებულია ბედს, ხშირად, იდანაშაულებს საკუთარ თავს ან ფიქრობს, რომ არაფრის შეცვლა შეუძლია, რადგან არ აქვს სამსახური და არ შეუძლია არჩინოს საკუთარი თავი და შვილები. ამ ყველაფერს ხშირად ისიც ემატება, რომ ძალადობის მსხვერპლ ქალს არ აქვს გარშემომყოფებისგან მხარდაჭერის მიღების იმედი და პირიქით, ფიქრობს, რომ მას გაკიცხავენ „ოჯახის საქმეების გარეთ გამოტანის“ გამო. გარდა ამისა, ძალადობის მსხვერპლი ხშირად, არ ფლობს სათანადო ინფორმაციას საკუთარი უფლებებისა და იმის შესახებ, თუ რა დახმარების შეთავაზება შეუძლია სახელმწიფოს ძალადობისგან მისი დაცვისთვის.

ამიტომ, მნიშვნელოვანია, რომ პოლიციელმა მსხვერპლს მიაწოდოს ინფორმაცია საკუთარი უფლებების შესახებ, ხოლო საჭიროების შემთხვევაში, გამოსცეს **შემაკავებელი ორდერი**.

შემაკავებელი ორდერი არის პოლიციის უფლებამოსილი თანამშრომლის მიერ გამოცემული აქტი, რომლითაც განისაზღვრება ის, თუ როგორ უნდა მოხდეს ოჯახში ძალადობის შემთხვევაში ძალადობის მსხვერპლის დროებითი დაცვა.

მსხვერპლის დაცვის მიზნით, შესაძლებელია:

- მოძალადეს აეკრძალოს იმ სახლთან მიახლოება, სადაც მსხვერპლი ცხოვრობს, მიუხედავად იმისა, ეს სახლი მისი საკუთრებაა თუ არა;
- მოძალადეს აეკრძალოს მსხვერპლთან, მის სამსახურსა და იმ ადგილებთან მიახლოება, სადაც მსხვერპლი იმყოფება;
- მოძალადეს აეკრძალოს მსხვერპლთან ნებისმიერი სახის კომუნიკაცია ტელეფონის, სოციალური ქსელისა და სხვა ტექნიკური საშუალებების გამოყენებით;
- მოძალადეს აეკრძალოს თანასაკუთრებით ერთპიროვნულად სარგებლობა;
- მოძალადეს აეკრძალოს ან შეეზღუდოს იარაღით (მათ შორის, სამსახურებრივ-სამტატო იარაღით) სარგებლობა, ასევე, იარაღის შექმნის ნებართვის ან ლიცენზიის მოპოვება;
- ასევე, აეკრძალოს იმ მოქმედების განხორციელება/არ განხორციელება, რასაც პოლიციელი მოცემულ მომენტში ჩათვლის აუცილებლად, წარმოქმნილი კონფლიქტის დარეგულირების მიზნით.

შესაძლებელია მსხვერპლისა და მასზე დამოკიდებული პირის (მაგ. არასრულწლოვანი შვილი) თავშესაფარში ან კრიზისულ ცენტრში გადაყვანა, თუ პოლიციელი ჩათვლის, რომ ეს მსხვერპლის დაცვის საუკეთესო საშუალებაა და მსხვერპლიც გამოხატავს თანხმობას.

იმ შემთხვევაში, თუ მოძალადე არ შეასრულებს შემაკავებელი ორდერით გათვალისწინებულ მოთხოვნებს და ვალდებულებებს, მაშინ მას დაეკისრება დამატებითი პასუხისმგებლობა სისხლის სამართლის კანონმდებლობის შესაბამისად, რაც შეიძლება გულისხმობდეს ჯარიმას, საზოგადოებისათვის სასარგებლო შრომას ან პატიმრობას.

ძალადობისგან ბავშვის დაცვის მექანიზმები

ძალადობის მსხვერპლი ბავშვი ეს არის ბავშვი, რომლის მიმართაც დარღვეულია მისი კონსტიტუციური უფლებები და თავისუფლებები. ეს შეიძლება გულისხმობდეს ბავშვზე ფიზიკურ, ფსიქოლოგიურ, ეკონომიკურ, სექსუალურ ძალადობას ან/და უგულვებელყოფას.

ბავშვზე ძალადობის საფუძვლიანი ეჭვის არსებობის შემთხვევაში, საჭიროა გაკეთდეს შეტყობინება სოციალური მომსახურების სააგენტოს მზრუნველობისა და მეურვეობის ორგანოში ან პოლიციაში.

შეტყობინების გაკეთება ევალება ყველა იმ დაწესებულებას, რომელსაც შეიძლება რაიმე სახის შეხება ჰქონდეს ბავშვთან. *ეს შეიძლება იყოს:*

- სკოლა,
- საბავშვო ბაღი,
- მანდატურის სამსახური,
- სკოლისგარეშე სახელოვნებო და/ან სასპორტო საგანმანათლებლო დაწესებულებები,
- სამედიცინო სერვისის მიმწოდებლები,
- გამგეობა და ა.შ.

სააგენტოსა და პოლიციას რა თქმა უნდა, შეიძლება მიმართოს თავად ძალადობის ქვეშ მყოფმა ბავშვმა.

ბავშვზე ძალადობის შესახებ ინფორმაციის მიღებისთანავე, პოლიცია ვალდებულია, დაუყოვნებლივ გამოცხადდეს შემთხვევის/გამომძახების ადგილზე.

იგი შეისწავლის და შეაფასებს მდგომარეობას, გაესაუბრება სავარაუდო მსხვერპლს, მოძალადეს, ოჯახის წევრებს, მოწმეებს (მეზობლებს, ნათესავებს, სხვ.) და მოიპოვებს მტკიცებულებებს.

თუ აღმოჩნდა, რომ არსებობს ბავშვზე ძალადობის ნიშნები ან საფრთხე ექმნება ბავშვის საუკეთესო ინტერესებს, დაუყოვნებლივ შეატყობინებს სოციალური მომსახურების სააგენტოს და ელოდება სოციალური მუშაკის მოსვლას. საჭიროების შემთხვევაში, გამოიძახებს სასწრაფო სამედიცინო დახმარების ბრიგადასაც.

რასაკვირველია, კანონით გათვალისწინებულ შემთხვევაში პოლიციელი გამოწერს შემაკავებელ ორდერს და აუცილებლობის შემთხვევაში, სოციალურ მუშაკთან შეთანხმებითა და მისი თანხლებით, უზრუნველყოფს ბავშვის უსაფრთხო გარემოში გადაყვანას მარტო ან მშობელთან/კანონიერ წარმომადგენელთან/სხვა პასუხისმგებელ პირთან ერთად.

თუ გამოძახება მოხდა არასამუშაო საათებში/დღეებში და სოციალური მუშაკი ვერ ცხადდება შემთხვევის ადგილას, პოლიციელს ბავშვზე ძალადობის საფუძვლიანი ეჭვის არსებობის შემთხვევაში თავად გადაჰყავს ბავშვი უსაფრთხო ადგილას.

თუ სკოლას გაუჩნდა საფუძვლიანი ეჭვი მოსწავლის მიმართ ოჯახში ძალადობის შესახებ ან აქვს დაზუსტებული ინფორმაცია ამგვარ ფაქტთან დაკავშირებით, უნდა იმოქმედოს საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის მინისტრის ბრძანების №06/ნ. 2019 წლის 29 იანვარი, მიხედვით, ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებაში უსაფრთხოებისა და საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის წესისა და პირობების დამტკიცების შესახებ.

შესაბამისად:

ა) მანდატური, სპეციალურად გამოყოფილი უფლებამოსილი პირი ან სკოლის ადმინისტრაციის წარმომადგენელი დაუყოვნებლივ უკავშირდება „112“-ს;

ბ) მანდატური, სპეციალურად გამოყოფილი უფლებამოსილი პირი ან სკოლის ადმინისტრაცია ვალდებულია უზრუნველყოს მანდატურის სამსახურის ფსიქოლოგის ანმობილური ჯგუფის გამოძახება, რომელიც ცალ-ცალკე ესაუბრება მოსწავლესა და მის კანონიერ წარმომადგენელს და ახორციელებს სიტუაციის პირველად მართვას;

გ) მანდატური/უფლებამოსილი პირი ამისამართებს მოსწავლესა და მის კანონიერ წარმომადგენელს მანდატურის სამსახურის ფსიქოლოგიური მომსახურების ცენტრში (სამმართველოში).

მანდატურის სამსახურის ფსიქოლოგიური მომსახურების ცენტრი საჭიროების შემთხვევაში ახდენს სოციალური მომსახურების სააგენტოს ინფორმირებას შემთხვევის შესახებ.

სკოლის მიერ ამ ვალდებულების შეუსრულებლობის შემთხვევაში, შესაძლებელია დადგეს შესაბამის პირთა კანონმდებლობით გათვალისწინებული პასუხისმგებლობის საკითხი.

იგივე ვალდებულება გააჩნია ყველა სახის სკოლისგარეშე სახელოვნებო ან/და სასპორტო საგანმანათლებლო დაწესებულებებს/საბავშვო ბაღს/ბავშვთა სპეციალიზებულ დაწესებულებს, სამედიცინო პერსონალს და სხვ.

გავიხსენოთ ჯგუფური მუშაობისას განხილული 14 წლის ლუკას შემთხვევა. როგორ უნდა მოქცეულიყო მწვრთნელი?

ვინაიდან მწვრთნელს ეჭვი შეეპარა ლუკას სიტყვების სიმართლეში, იგი ვალდებული იყო უფრო ყურადღებით მოკიდებოდა ამ საკითხს - ვარჯიშის დასრულების შემდეგ, კიდევ ერთხელ გასაუბრებოდა ლუკას, ეთქვა, რომ არ შეიძლება სიმართლე იყოს ის, რომ იგი ყოველ დღე ეზოში თამაშისას ეცემა და ამიტომ იღურჯებს სხეულს; რომ მისი აზრით, ამას სხვა მიზეზები უნდა ჰქონოდა და ლუკას შეეძლო მასთან გულახდილად ესაუბრა და მისი მხარდაჭერის იმედი ჰქონოდა.

ვინაიდან მწვრთნელს გაუჩნდა ბავშვზე ძალადობის საფუძვლიანი ეჭვი, იგი ვალდებული იყო ამ ეჭვის შესახებ ეცნობებინა პოლიციის ან სოციალური მომსახურების სააგენტოსთვის, მიუხედავად იმისა, გაანდობდა თუ არა ლუკა ოჯახის წევრის მხრიდან მასზე ძალადობის ფაქტს.

ამასთანავე, მას უნდა მოეხდინა ლუკას ინფორმირება შეტყობინების გაკეთების გადაწყვეტილების შესახებ და განემარტა, რომ მისი, როგორც მასწავლებლის მოვალეობაა მოსწავლის ძალადობისგან დაცვა. ამას კი, შესაბამისი ორგანოების დახმარების გარეშე ვერ შეძლებდა. ასევე უნდა აეხსნა, რომ სოციალური მუშაკი და პოლიცია გადაწყვეტილებას მიიღებენ მისი საუკეთესო ინტერესებიდან გამომდინარე.

სად დავრეკოთ?

მნიშვნელოვანია, ვიცოდეთ იმ ცხელი ხაზის ნომრები, რომელზეც შეგვიძლია გავაკეთოთ შეტყობინება ბავშვზე და ზოგადად, ოჯახში ძალადობის შემთხვევებთან დაკავშირებით:

15-05 - საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს „ცხელი ხაზი“;

116-006 - ოჯახში ძალადობის მსხვერპლთა საკონსულტაციო „ცხელი ხაზი“;

112 - საგანგებო და გადაუდებელი დახმარების ნომერი.

სამოქალაქო პასუხისმგებლობა

ადამიანებს, რომლებიც მაღალი სამოქალაქო პასუხისმგებლობით გამოირჩევიან, წვლილი შეაქვთ იმ გარემოს გაუმჯობესებაში, რომელშიც თავად ცხოვრობენ. როდესაც ვხედავთ, რომ ჩვენს გარშემო ვინმე ცუდად გრძნობს თავს იმის გამო, რომ მასზე ძალადობენ, უნდა დაგვიქრდეთ: რისი გაკეთება შეგვიძლია იმისათვის, რომ ეს შეწყდეს?

ზოგჯერ, შეიძლება გავესაუბროთ ამ ადამიანს, გამოვხატოთ თანაგრძნობა და ავუხსნათ, რომ სახელმწიფო იცავს ოჯახში ძალადობის მსხვერპლ პირებს და მას შეუძლია ისარგებლოს ამით.

იმ შემთხვევაში, თუ ოჯახში ძალადობის მსხვერპლი სკოლის მოსწავლეა, მას შეუძლია დახმარებისთვის სკოლის პედაგოგს მიმართოს, რადგან მას კანონი ავალდებულებს, სათანადო ყურადღება გამოიჩინოს მსგავსი ფაქტების მიმართ.

თუ არასრულწლოვანი შეიტყობს, რომ მისი თანატოლი ოჯახში ძალადობის მსხვერპლია, მას შეუძლია ეს ამბავი მშობლებს გაუზიაროს და მათ ერთობლივად გააკეთონ შეტყობინება.

მოქალაქეთა მხრიდან ძალადობის მსხვერპლის მიმართ თანაგრძნობის გამოხატვამ და მის დასაცავად გადადგმულმა აქტიურმა ნაბიჯებმა შესაძლოა იგი სიკვდილის საფრთხისგანაც კი იხსნას.

მითები ოჯახში ძალადობასთან დაკავშირებით

გადაამოწმეთ თქვენი პასუხები ოჯახში ძალადობასთან დაკავშირებული მითების შესახებ:

დებულება 1: თუ ოჯახს ბევრი შემოსავალი აქვს და ოჯახის წევრებს კარგი განათლება აქვთ მიღებული, მაშინ ამ ოჯახში ძალადობა არ ხდება.

მითია - ოჯახში ძალადობა შეიძლება მოხდეს ნებისმიერი შემოსავლისა და განათლების მქონე ოჯახებში.

დებულება 2: ოჯახში ძალადობის ძირითადი მიზეზია ალკოჰოლისა და ნარკოტიკების მოხმარება.

მითია - მიუხედავად იმისა, რომ ხშირად ხდება, როდესაც ალკოჰოლისა და ნარკოტიკების მოხმარების ქვეშ მყოფი პიროვნება ძალადობს ოჯახის წევრზე, არაა დადასტურებული პირდაპირი კავშირი ამ ორ მოვლენას შორის. შესაძლებელია, რომ პიროვნება, რომელიც იმყოფება ალკოჰოლის ან ნარკოტიკების გავლენის ქვეშ ძალადობდეს ოჯახის წევრებზე, თუმცა, არანაირ აგრესიას არ ავლენდეს სხვა ადამიანების (მეგობრების, მეზობლების) მიმართ იმავე მდგომარეობაში; და პირიქით, შესაძლებელია პიროვნება საერთოდ არ იყოს აღნიშნული ნივთიერებების ზეგავლენის ქვეშ, მაგრამ მაინც ძალადობდეს ოჯახში.

დებულება 3. გარშემომყოფებმა იციან, რომ ამა თუ იმ ოჯახში ხდება ძალადობა და იციან, ვინ არის ოჯახში ძალადობის მსხვერპლი.

რეალობა - როგორც წესი, გარშემომყოფებმა - მეზობლებმა, ნათესავებმა იციან, რომ მათი მეზობელი, თუ ნათესავი ოჯახში ძალადობის მსხვერპლია, თუმცა, მსხვერპლი შეიძლება მალავდეს ამას.

დებულება 4. ის მოზარდები, რომლებიც იზრდებიან ოჯახებში სადაც ძალადობას აქვს ადგილი, მომავალში თავადაც მოძალადეები ან ძალადობის მსხვერპლნი გახდებიან.

მითია - მიუხედავად იმისა, რომ ამგვარი რისკის წინაშე ის ბავშვები უფრო მეტად იმყოფებიან, რომლებიც ოჯახში ძალადობის მსხვერპლნი ან მოწმეები არიან, მრავლადაა ისეთი შემთხვევები, როდესაც პირიქით, მომავალში ეს ბავშვები საუკეთესო მშობლები და მეუღლეები ხდებიან, რადგან კარგად აცნობიერებენ ძალადობის უარყოფით შედეგებს.

ოჯახში ძალადობასთან დაკავშირებული მთავარი გზავნილები:

- ა) უპატივცემულობა, უსამართლობა, დაუსაბუთებელი შეზღუდვები, ნებისმიერი სახის ძალადობრივი ურთიერთობა, არაჯანსაღ ურთიერთობას ნიშავს და არ არის მისაღები;
- ბ) ოჯახში ძალადობის მსხვერპლი შეიძლება გახდეს ყველა - ასაკის, სქესის, ეროვნების, განათლებისა თუ სოციო-ეკონომიკური სტატუსის მიუხედავად;
- ბ) ბავშვის დაცვა მშობლებისა და ახლობლების გარდა, შეუძლია სახელმწიფოს.
- გ) ბავშვზე ძალადობის ფაქტის შესახებ შეტყობინების გაკეთება ევალება ყველა იმ პიროვნებას, რომელსაც რაიმე სახით შეხება აქვს ბავშვთან.
- დ) ბავშვზე და ზოგადად, ოჯახში ძალადობის შემთხვევებთან დაკავშირებით შეგვიძლია დავრეკოთ შემდეგ ნომრებზე **15-05; 116-006; 112.**

ტრეფიკინგი

ამ თავის ფარგლებში თქვენ მიიღებთ ინფორმაციას ტრეფიკინგის, როგორც დანაშაულის და მასთან ბრძოლის სახელმწიფო მექანიზმებისა და კანონმდებლობის შესახებ. შემთხვევების განხილვის საფუძველზე შეძლებთ ტრეფიკინგის შემთხვევების ამოცნობას და გააკეთებთ დასკვნებს, თუ რისი გათვალისწინებაა საჭირო იმისათვის, რომ არ გავხდეთ ტრეფიკინგის მსხვერპლნი. ინფორმირებულნი იქნებით იმის შესახებ, თუ საზღვარგარეთ ყოფნის პერიოდში როგორ შეუძლია დაიცვას თქვენი უფლებები და დაგეხმაროთ პრობლემების მოგვარებაში საქართველოს საელჩოები ან საკონსულო დაწესებულებები.

დისკუსია - რა ვიცი ტრეფიკინგის შესახებ?

- რას ნიშნავს ტრეფიკინგი?
- ტრეფიკინგის რა ფორმები არსებობს?
- როგორ ხდება ტრეფიკინგთან ბრძოლა?
- საქართველოში არსებული რომელი სამსახურები არიან ჩაბმულნი ტრეფიკინგთან ბრძოლაში?
- რა დახმარებას უწევს სახელმწიფო ტრეფიკინგის მსხვერპლს?

ჯგუფური სამუშაო - შემთხვევების განხილვა

გაეცანით ქვემოთ მოცემულ შემთხვევებს. იმსჯელეთ, უპასუხეთ თითოეული შემთხვევის ქვეშ დასმულ კითხვებს და გაუზიარეთ თქვენი მოსაზრებები კლასს.

შემთხვევა 1

12 წლის ანი თვეში 2-3 კვირის განმავლობაში მეზობელს სოფლიდან რაიონში მიჰყავს და ქუჩაში ერთად ყიდის წვრილმან ნივთებს. ანის ხშირად არ სურს სახლიდან წასვლა, თუმცა, დედა არწმუნებს, რომ ამის გაკეთება მისი მოვალეობაა. მეზობელი ანის დედასთან შეთანხმებულია და რაიონში ანის წაყვანის სანაცვლოდ ყოველ ჯერზე მას (ანის დედას) გარკვეულ თანხას უხდის. ანი ნივთების გაყიდვით შეგროვილ თანხას მთლიანად მეზობელს აძლევს. ისეთ დღეებში, როდესაც გოგონა კარგად ვერ ივაჭრებს, მეზობელი მას ეჩხუბება.

არის თუ არა ეს ტრეფიკინიგის შემთხვევა?
ვინ არის ტრეფიკიორი?
რა რისკებთან არის დაკავშირებული ანისთვის ეს?
რას შეიძლება გრძნობდეს ანი?
ვის შეუძლება მისთვის დახმარების გაწევა?

შემთხვევა 2

16 წლის თემური დედასთან და 9 წლის დასთან ერთად ცხოვრობს. ნაცნობი ოჯახს დაჰპირდა, რომ მათ წვრილ ბიზნესმენებს გააცნობს, რომლებიც სეზონურ სამუშაოზე წაიყვანენ და კარგ ანაზღაურებასაც მისცემენ. ოჯახი გაჭირვებაშია და ამ შეთავაზებას დაეთანხმა, თუმცა, მოულოდნელად, თემურის დედა ავად გახდა და ამიტომ თემურს მოუწია მარტო გაჰყოლოდა ნაცნობს მისი სოფლიდან მოშორებულ სოფელში სამუშაოდ.

თემურმა მართლაც დაიწყო მუშაობა ერთ-ერთ ოჯახში დამხმარედ, მაგრამ იგი რთულ მდგომარეობაში აღმოჩნდა, რადგან ოჯახმა მას დაპირებული ხელფასის გადახდაზე უარი განუცხადა. ამის გამო, თემურმა სამუშაოდან წამოსვლა და სახლში დაბრუნება დააპირა, მაგრამ იგი იძულებით უკან დააბრუნეს და სამუშაოს გაგრძელება მოსთხოვეს.

არის თუ არა ეს ტრეფიკინიგის შემთხვევა?
ვინ არის ტრეფიკიორი?
რა უნდა გაეთვალისწინებინა წინასწარ თემურს და მის დედას, ვიდრე სამუშაოს დათანხმდებოდნენ? რას შეიძლება გრძნობდეს თემური?

შემთხვევა 3

ნინო 14 წლისაა. მისი ოჯახი მძიმე ეკონომიკურ გაჭირვებას განიცდის. მშობლებმა მისი გათხოვება გადაწყვიტეს მოსაზღვრე ქვეყანაში მცხოვრებ ახალგაზრდაზე, რომელიც ეკონომიკურად ძლიერი ოჯახიდანაა. ნინოს სანაცვლოდ, ახალგაზრდის ოჯახი ნინოს მშობლებს დიდი თანხის გადახდას დაჰპირდა. ნინო მშობლებმა სკოლიდან გამოიყვანეს და მის გასამგზავრებლად მზადებას შეუდგნენ, მიუხედავად იმისა, რომ მათ ბუნდოვანი წარმოდგენა აქვთ იმაზე, თუ სად და რა პირობებში უნდა იცხოვროს ნინო.

ნინო გათხოვების წინააღმდეგია, რადგან სკოლაში სწავლის გაგრძელება სურს და თანაც, არ უნდა უცხო ადამიანებთან ცხოვრება, მაგრამ მის აზრს ოჯახში არავინ ითვალისწინებს.

არის თუ არა ეს ტრეფიკინიგის შემთხვევა?
ვინ არის ტრეფიკიორი?
რისი გაკეთება შეუძლია ნინოს?

რას შეიძლება გრძნობდეს ნინო?

შემთხვევა 4

თამარი შუახნის ქალბატონია, რომელიც ნაცნობმა ევროპის ერთ-ერთ ქვეყანაში სამუშაოდ წაიყვანა. ქვეყანაში ჩასვლისთანავე მან თამარს პასპორტი გამოართვა. მისი სიტყვებით, თამარის პასპორტი მას დამსაქმებელთან წარსადგენად სჭირდებოდა. თამარმა მართლაც დაიწყო ქალაქგარეთ მცირე საწარმოში მუშაობა, თუმცა, მალე აღმოაჩინა, რომ ამ სამუშაოს პირობები სრულიად განსხვავდებოდა იმისგან, რასაც მისი ნაცნობი და დამსაქმებელი მუშაობის დაწყებამდე დაჰპირდნენ. თამარმა გადაწყვიტა მძიმე შრომაზე უარი ეთქვა და იმავე ქვეყნის დედაქალაქში დაბრუნება მოისურვა, რათა მის სხვა ნაცნობებს დაკავშირებოდა. თუმცა, აღმოჩნდა, რომ ეს შეუძლებელი იყო, რადგან დამსაქმებელმა და მისმა ნაცნობმა პასპორტის დაბრუნებაზე უარი განუცხადეს, არც საწარმოს დატოვების უფლება მისცეს, თვის ბოლოს კი, მიზეზი, ძალიან მცირე ანაზღაურება მისცეს.

ამ პირობებში თამარმა სამი თვე გაატარა, რის შემდეგაც მან მოახერხა გაქცევა და დედაქალაქში ჩასვლა. თუმცა, თამარმა არ იცოდა როგორ მოქცეულიყო, ვისთვის მიემართა, რომ ღამე უსაფრთხო თავშესაფარში გაეთენებინა და ხელახლა არ გამხდარიყო ამჯერად უცხო ადამიანებისგან ტრეფიკინგის მსხვერპლი.

რა ინფორმაცია უნდა ჰქონოდა თამარს თავიდანვე?

როგორ უნდა მოქცეულიყო იგი, რომ არ გამხდარიყო ტრეფიკინგის მსხვერპლი?

ტრეფიკინგი და ექსპლუატაცია

ტრეფიკინგი, ეს არის მონობის თანამედროვე ფორმა - ადამიანებით ვაჭრობა 21-ე საუკუნეში. ტრეფიკინგი მსხვერპლს უზღუდავს თავისუფლებას და აიძულებს იცხოვროს პატივისა და ღირსების შემლახველ პირობებში მისი ნების საწინააღმდეგოდ. მას, ვინც ტრეფიკინგს ეწევა, ტრეფიკიორი ეწოდება.

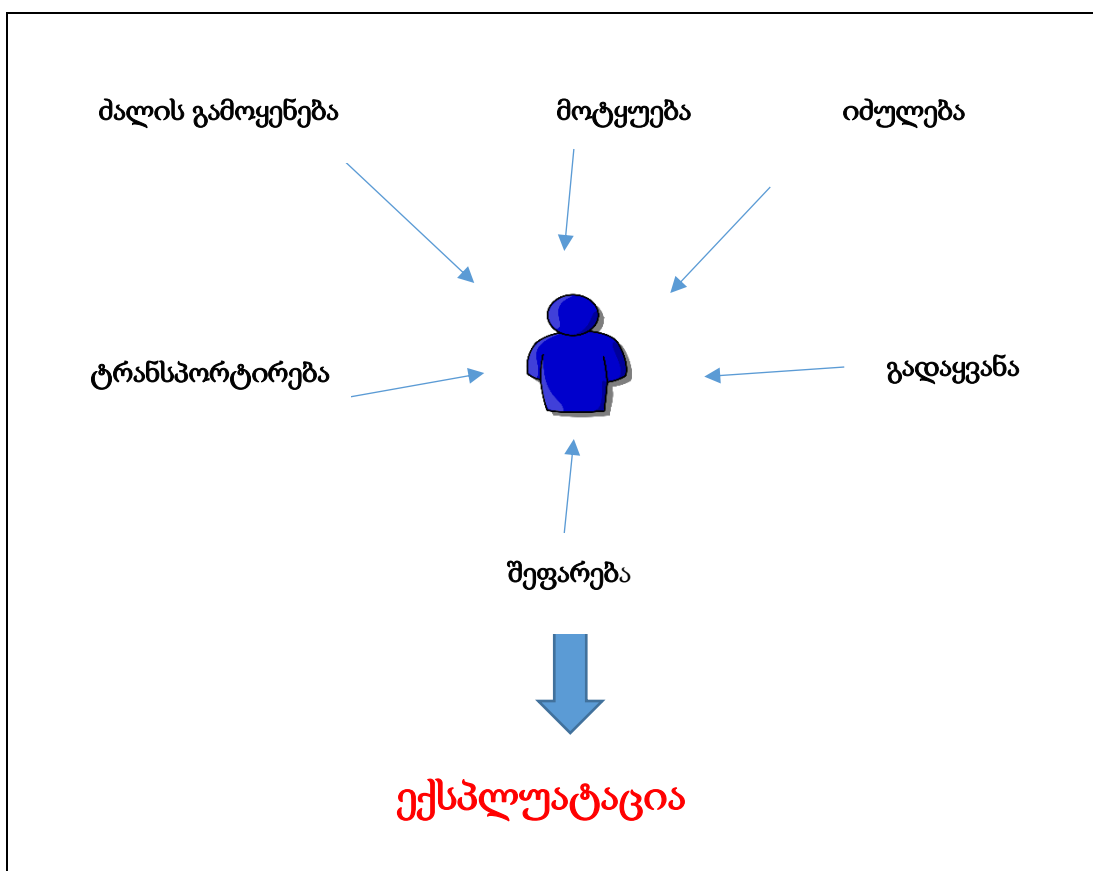
საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 143¹ მუხლის მიხედვით:

აღნიშნული დანაშაული მოიცავს პირის ძალისმიერი, მოტყუებითი ან იძულების სხვა საშუალებებით გადაბირებას, ტრანსპორტირებას, გადაყვანას, შეფარებას ან მიღებას ექსპლუატაციის მიზნით, რომელშიც მოიაზრება როგორც კომერციულ-სექსუალური³, ასევე შრომითი ექსპლუატაცია.

³ პიროვნების სექსუალური ექსპლუატაციის ან სექსუალური ძალადობის შედეგად ფინანსური სარგებლის მიღება.

ექსპლუატაცია ნიშნავს სხვა ადამიანის შესაძლებლობების, თვისებების ან მისი მდგომარეობის უსამართლო, საკუთარი ინტერესების შესაბამისად და/ან მოგების მიღების მიზნით გამოყენებას.

მნიშვნელოვანია იმის გათვალისწინება, რომ დანაშაულია არა მხოლოდ ექსპლუატაციის უკვე დამდგარი შემთხვევა, არამედ ექსპლუატაციის მიზნით პირის გადაბირება, ტრანსპორტირება, გადაყვანა, შეფარება ან მიღება, თუნდაც რეალურად ექსპლუატაციის გაწევას რაიმე მიზეზით (პოლიციის რეაგირება, მსხვერპლის მიერ ტრეფიკორისგან თავის დაღწევა და სხვ.) ხელი შეეშალოს.

მაგალითად, ტრეფიკორი შეიძლება პიროვნებას აიძულებდეს რაიმე ტიპის სამუშაოს შესრულებას, ამ სამუშაოს შესრულებაში უხდიდეს მიზეზულ თანხას ან საერთოდ არ უხდიდეს, სამაგიეროდ კი, მის მიერ შესრულებული სამუშაოს შედეგად თავად ნახულობდეს სარგებელს. ეს სწორედ შრომით ექსპლუატაციას ნიშნავს.

ადგილი აქვს ისეთ შემთხვევებსაც, როდესაც ოჯახი შრომით ექსპლუატაციას უწევს თავისივე ოჯახის წევრს. მაგალითად, ოჯახის რომელიმე წევრი მხოლოდ იმ მიზნით ქორწინდება (ხშირად, არასრულწლოვანზე), რომ იგი ოჯახში დამატებით მუშახელად გამოიყენოს.

არსებობს შრომითი ექსპლუატაციის მრავალი ფორმა. მსოფლიოს მასშტაბით თუ ვიმსჯელებთ, შრომითი ექსპლუატაციის ყველაზე გავრცელებული ფორმებია, შრომა:

სასოფლო მეურნეობაში	თევზჭერის სფეროში	ოჯახებში	კრიმინალურ სფეროში - შეიარაღებულ ფორმირებებში მონაწილეობა, არაკანონიერი პროდუქციის წარმოება/გადატანა
პლანტაციებში	წარმოების სფეროში, სადაც მიზერულ ხელფასს იხდიან	ქუჩაში მათხოვრობა	- იძულებით ქორწინებაში
მალაროში	კვების სფეროში	ქუჩაში - ნივთების გაყიდვა	არალეგალურ შვილობილობაში

ტრეფიკინგის ყოველი ინდივიდუალური შემთხვევა განსხვავებული ფაქტორებით შეიძლება იყოს გამოწვეული და ინდივიდუალური ადამიანის ისტორიას უკავშირდებოდეს. თუმცა, არსებობს ზოგადი ფაქტორების ჩამონათვალი, რომელიც ხელს უწყობს ტრეფიკინგის ზრდას. ესენია:

- ეკონომიკური პრობლემები;
- უმუშევრობა;
- არაინფორმირებულობა;
- უკეთესი ცხოვრების პირობების ძიება;
- მოზარდის შემთხვევაში - სახლიდან გაქცევა;
- ოჯახში ძალადობა - რაც გულისხმობს იმას, რომ ოჯახში ძალადობის მსხვერპლი ქალები მიდიან სახლიდან და იწყებენ სამსახურის ძებნას და სხვ.

ტრეფიკინგი და კანონი

ტრეფიკინგთან დაკავშირებით მოქმედებს საქართველოს კანონი ადამიანით ვაჭრობის (ტრეფიკინგის) წინააღმდეგ ბრძოლის შესახებ. ამ კანონის მიზანია, ტრეფიკინგის თავიდან აცილება და მის წინააღმდეგ ბრძოლის ხელშეწყობა, ტრეფიკინგის მსხვერპლთა დაცვა, დახმარება და რეაბილიტაცია, ტრეფიკინგის დანაშაულზე სისხლისსამართლებრივი დევნის განხორციელება და ტრეფიკინგთან ბრძოლისთვის სახელმწიფო ორგანოებს, საერთაშორისო ორგანიზაციებსა და იურიდიულ პირებს შორის თანამშრომლობის პრინციპების განსაზღვრა.

ტრეფიკინგი სისხლის სამართლის დანაშაულია, რაც ითვალისწინებს შესაბამის სასჯელს⁴:

მუხლი 143¹. ადამიანით ვაჭრობა (ტრეფიკინგი)

ადამიანებით ვაჭრობა (ტრეფიკინგი) ისჯება თავისუფლების აღკვეთით ვადით საშუალოდ, **7-დან 20 წლამდე** (დანაშაულის სიმძიმიდან გამომდინარე. მაგ. ყველაზე მძიმე შემთხვევაში, სასჯელის ზომა შეიძლება განისაზღვროდეს თავისუფლების აღკვეთით ვადით 15-დან 20 წლამდე), თანამდებობის დაკავების ან საქმიანობის უფლების ჩამორთმევით ვადით **სამ წლამდე**.

მუხლი 143². არასრულწლოვნით ვაჭრობა (ტრეფიკინგი)

არასრულწლოვნით ვაჭრობა (ტრეფიკინგი) ისჯება თავისუფლების აღკვეთით ვადით საშუალოდ, **8-დან 20 წლამდე** (დანაშაულის სიმძიმიდან გამომდინარე. მაგ. ყველაზე მძიმე შემთხვევაში, სასჯელის ზომა შეიძლება განისაზღვროდეს 17-დან 20 წლამდე, ან უვადო თავისუფლების აღკვეთით), თანამდებობის დაკავების ან საქმიანობის უფლების ჩამორთმევით ვადით **სამ წლამდე** ანდა **უვადო თავისუფლების აღკვეთით**.

მუხლი 143³. ადამიანით ვაჭრობის (ტრეფიკინგის) მსხვერპლის (დაზარალებულის) მომსახურებით სარგებლობა

ტრეფიკინგის მსხვერპლის მომსახურებით სარგებლობა ისჯება თავისუფლების აღკვეთით ვადით **3-დან 15 წლამდე** (დანაშაულის სიმძიმიდან გამომდინარე. მაგ. ყველაზე მძიმე შემთხვევაში, სასჯელის ზომა შეიძლება განისაზღვროდეს თავისუფლების აღკვეთით ვადით 12-დან 15 წლამდე), თანამდებობის დაკავების ან საქმიანობის უფლების ჩამორთმევით ვადით **სამ წლამდე**.

მაგალითად, **მუხლი 143³**-ის თანახმად, თუ მოქალაქემ იცის, რომ კონკრეტული ადამიანი ტრეფიკინგის მსხვერპლია და მაინც ამუშავებს მას საკუთარ სახლში მშენებლობაზე, ეს ნიშნავს,

⁴ სისხლის სამართლის მუხლები წარმოდგენილია შემოკლებული და ადაპტირებული სახით. მუხლების სრული ვერსიის სანახავად იხ. საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსი (<https://matsne.gov.ge/ka/document/view/16426?publication=215>).

რომ ის სარგებლობს ტრეფიკინგის მსხვერპლის მომსახურებით; შესაბამისად, ის ამ დანაშაულის თანამონაწილეა და სასჯელიც ემუქრება.

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ 2015 წლიდან **143³ მუხლს** დაემატა **წამახალისებელი დებულება** - თუ ადამიანით ვაჭრობის (ტრეფიკინგის) მსხვერპლის (დაზარალებულის) მომსახურებით მოსარგებლე პირი შესაბამის საგამომიებო ორგანოებს გამომიების დაწყებამდე შეატყობინებს მომსახურებით სარგებლობის ფაქტს და მის ქმედებაში არ არის სხვა დანაშაულის ნიშნები, იგი გათავისუფლდება სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობისგან.

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის თანახმად, თანაბრად დასჯადია ადამიანით ვაჭრობა როგორც შრომითი, ასევე სექსუალური ექსპლუატაციისათვის, მიუხედავად იმისა, ეს დანაშაული ჩადენილია საქართველოს ტერიტორიაზე თუ საქართველოს ტერიტორიის ფარგლებს გარეთ.

ყოველივე ზემოთქმულიდან გამომდინარე, იმ შემთხვევაში, როდესაც პოლიცია იღებს ინფორმაციას ტრეფიკინგის შესახებ, იწყება გამოძიება და შესაბამისი საგამომიებო მოქმედებები. შედეგად, შესაძლოა პოლიციელს მოუწიოს კონკრეტული ადამიანების - როგორც სავარაუდო მსხვერპლის, ასევე, ეჭვმიტანილის - დაკითხვა, ან პირდაპირ დაპატიმრება, შესაბამისი ორდერის არსებობის შემთხვევაში.

ტრეფიკინგთან ბრძოლის სამსახურები

სახელმწიფო ებრძვის ტრეფიკინგს და იცავს ტრეფიკინგის მსხვერპლთა უფლებებს სხვადასხვა სამსახურების დახმარებით. ეს შეიძლება იყოს როგორც სახელმწიფო, ასევე საერთაშორისო თუ ადგილობრივი არასამთავრობო ორგანიზაციები.

საქართველოში არსებული ტრეფიკინგთან ბრძოლის სამსახურებია:

- **შინაგან საქმეთ სამინისტროს (შსს) ცენტრალური კრიმინალური პოლიციის დეპარტამენტი** - დეპარტამენტის ძირითადი ამოცანებია თავისი კომპეტენციის ფარგლებში, დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლა; თავისუფლების უკანონო აღკვეთის, ტრეფიკინგის, არალეგალური მიგრაციის, ნარკომანიისა და საერთაშორისო ნარკობიზნესის წინააღმდეგ ბრძოლა; კიბერდანაშაულის გამოძიება და სხვა.
- **შსს-ს საინფორმაციო-ანალიტიკური დეპარტამენტი** - მოქმედებს ერთიანი საინფორმაციო ბანკი, რომელიც ხელს უწყობს ადამიანებით მოვაჭრეთა იდენტიფიკაციის დადგენასა და მათ შესახებ სხვადასხვა უწყებაში არსებული ინფორმაციის სისტემატიზაციას.

- **მიგრაციის დეპარტამენტი** - კომპეტენციის ფარგლებში, ქვეყნის შიგნით კანონიერი საფუძვლის გარეშე მყოფ უცხოელთა აღმოჩენისა და იდენტიფიცირების უზრუნველყოფა; კანონმდებლობით დადგენილი წესით კანონიერი საფუძვლის გარეშე მყოფ უცხოელთა გამეგების განხორციელება; „უცხოელთა და მოქალაქეობის არმქონე პირთა სამართლებრივი მდგომარეობის შესახებ“ საქართველოს კანონითა და სხვა შესაბამისი სამართლებრივი აქტებით გათვალისწინებული უფლებამოსილებების განხორციელება.
- **ადამიანთ ვაჭრობის (ტრეფიკინგის) წინააღმდეგ მიმართული ღონისძიებების განმახორციელებელი საუწყებთაშორისო საკოორდინაციო საბჭო**. საბჭო ორ წელიწადში ერთხელ შეიმუშავებს ტრეფიკინგთან ბრძოლის ეროვნულ სამოქმედო გეგმას. ეროვნული სამოქმედო გეგმა გულისხმობს:
 1. ადამიანთ ვაჭრობის (ტრეფიკინგის) **დანაშაულის პრევენციას**;
 2. ადამიანთ ვაჭრობის (ტრეფიკინგის) **მსხვერპლთა დაცვას**;
 3. ადამიანთ ვაჭრობის (ტრეფიკინგის) დანაშაულის ეფექტიან **სისხლისსამართლებრივ დევნას**;
 4. **თანამშრომლობას**.
- **შსს საერთაშორისო ურთიერთობების დეპარტამენტი** - ორმხრივი თანამშრომლობის განყოფილება და სუამ-ის განყოფილება, რომლებიც თავიანთი კომპეტენციის ფარგლებში, უსაფრთხო ქსელებით უზრუნველყოფენ ოპერატიული ინფორმაციის გაცვლას შესაბამის ქვეყნებთან.
სუამ-ი ეს არის ოთხი ქვეყნის (საქართველო, უკრაინა, აზერბაიჯანი და მოლდავეთი) რეგიონალური კავშირი, რომელიც შეიქმნა 1997 წელს.
- გარდა ამისა, საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს ბაზაზე შექმნილია **ადამიანთ ვაჭრობის მსხვერპლთა, დაზარალებულთა დაცვისა და დახმარების სახელმწიფო ფონდი**, რომელიც ემსახურება ტრეფიკინგის მსხვერპლთა/დაზარალებულთა დახმარებასა და დაცვას. ფონდის ფუნქციებში ასევე შედის მსხვერპლთა თავშესაფრითა⁵ და შესაბამისი სარეაბილიტაციო პროგრამებით უზრუნველყოფა.

თითოეული მოქალაქე უნდა ფლობდეს ინფორმაციას შემდეგი სამსახურების ცხელი ხაზის ნომრების შესახებ, სადაც შეიძლება დარეკოს ტრეფიკინგის შემთხვევებთან დაკავშირებით:

112 - უფასო ცხელი ხაზი 24 საათის განმავლობაში.

32 2 411 714 - ცენტრალური კრიმინალური პოლიციის დეპარტამენტი, ტრეფიკინგისა და უკანონო მიგრაციის წინააღმდეგ ბრძოლის სამმართველოს ცხელი ხაზი.

⁵ თავშესაფრების ადგილმდებარეობა მკაცრად გასაიდუმლოებულია მსხვერპლთა უსაფრთხოების დაცვის მიზნით.

32 2 100 229 - ადამიანით ვაჭრობის მსხვერპლთა და დაზარალებულთა დაცვისა და დახმარების სახელმწიფო ფონდის ცხელი ხაზი. ვებგვერდი: <http://www.atipfund.gov.ge>

ტრეფიკინგის მსხვერპლისა და დაზარალებულის დაცვის ღონისძიებები

იმ შემთხვევაში, თუ პიროვნებას მიენიჭება ტრეფიკინგის მსხვერპლის სტატუსი, მას შეუძლია ისარგებლოს სახელმწიფოს მიერ შეთავაზებული სერვისებით, მათ შორის, მიიღოს კომპენსაცია.

იმისათვის, რომ შესაძლებელი იყოს ადამიანით ვაჭრობის (ტრეფიკინგის) მსხვერპლთა და დაზარალებულთა კანონიერი უფლებებისა და ინტერესების დაცვა, მათ დასახმარებლად ადამიანით ვაჭრობის მსხვერპლთა და დაზარალებულთა დაცვისა და დახმარების სახელმწიფო ფონდთან შექმნილია თავშესაფარი. თავშესაფარში ტრეფიკინგის მსხვერპლს ან დაზარალებულს საჭირო დახმარებას უწყევნ, რათა გაუმკლავდნენ გადატანილ მძიმე გამოცდილებას და შეძლონ ცხოვრების გაგრძელება საკუთარ ოჯახებსა და საზოგადოებაში.

თავშესაფარში ადამიანით ვაჭრობის (ტრეფიკინგის) მსხვერპლის ან დაზარალებულის მოთავსება ხდება მხოლოდ მისი თანხმობის საფუძველზე. თავშესაფარში შესაძლებელია შემდეგი სახის მომსახურების უსასყიდლოდ მიღება:

1. უსაფრთხო საცხოვრებელი ადგილი სათანდო პირობებით;
2. კვება და ტანსაცმელი;
3. სამედიცინო დახმარება;
4. ფსიქოლოგიური კონსულტაცია;
5. იურიდიული დახმარება და სასამართლოში წარმომადგენლობა;
6. რეაბილიტაციის და რეინტეგრაციის მიზნით სხვადასხვა გრძელვადიან და მოკლევადიან პროგრამებში მონაწილეობა.

რჩევები საზღვარგარეთ გამგზავრებასთან დაკავშირებით

ტრეფიკინგის შემთხვევათა რისკი შეიძლება გაიზარდოს, როდესაც პიროვნება გადაწყვეტს საზღვარგარეთ გამგზავრებას და დახმარებისთვის მიმართავს სხვას. ტრეფიკინგის ან სხვა

უსიამოვნებებისთვის თავის არიდების მიზნით, მნიშვნელოვანია ვიცოდეთ, რა უნდა გავითვალისწინოთ საზღვარგარეთ გამგზავრების დროს.

საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტროს ოფიციალურ ვებგვერდზე გამოქვეყნებულია რჩევები საზღვარგარეთ წასვლის მსურველთათვის:

„თუ თქვენ აპირებთ წასვლას საზღვარგარეთ, ნუ ჩაიგდებთ თავს საფრთხეში. დაიცავით საფრთხეების ზომები და გამოიჩინეთ განსაკუთრებული სიფრთხილე, რათა არ გახდეთ ტრეფიკინგის მსხვერპლი.

იმ შემთხვევაში, თუ გსურთ სხვა ქვეყანაში გამგზავრება, უნდა გაითვალისწინოთ შემდეგი:

ბრმად ნუ ენდობით დაპირებებს უცხოეთში სწავლასთან, მუშაობასთან და დასვენებასთან დაკავშირებით. ნუ ენდობით პირებს, რომელიც გპირდებიან ვიზით უზრუნველყოფას⁶ საკონსულოში თქვენი პირადად გამოცხადების გარეშე. ნუ ანდობთ მათ თქვენს პასპორტს და სხვა პირად დოკუმენტებს.

გახსოვდეთ, რომ უცხოეთში არალეგალური გზით გამგზავრება კანონსაწინააღმდეგო ქმედებაა და სერიოზულ რისკთან არის დაკავშირებული.

ნუ გადასცემთ პირადობის დამადასტურებელ დოკუმენტს სხვას.

წინასწარ გადაამოწმეთ დამსაქმებლის მიერ შემოთავაზებული სამუშაოს შესახებ ინფორმაცია.

მოითხოვეთ თქვენი დამსაქმებლის ან სასწავლებლის საკონტაქტო მონაცემები.

არ დათანხმდეთ შრომით ურთიერთობაში შესვლას შესაბამისი ხელშეკრულების გაფორმების გარეშე. თუ თქვენ განზრახული გაქვთ საზღვარგარეთ სამუშაო მიზნით გამგზავრება/ყოფნა, გახსოვდეთ, რომ თქვენი კანონიერი უფლებების და ინტერესების დაცვას მხოლოდ შრომითი კონტრაქტის საფუძველზე შეძლებთ.

გახსოვდეთ!

დანიშნულების სახელმწიფოში ჩასვლისთანავე დაუყოვნებლივ აცნობებთ საქართველოს საელჩოს ან საკონსულო დაწესებულებას თქვენი ადგილსამყოფელის შესახებ და დადექით საკონსულო აღრიცხვაზე.

თუ თქვენ ტრეფიკინგის მსხვერპლი ხართ და საჭიროებთ დახმარებას, მიმართეთ ადგილსამყოფელ სახელმწიფოში საქართველოს დიპლომატიურ წარმომადგენლობას ან

⁶ მიუხედავად იმისა, რომ 2020 წლის მონაცემებით, საქართველოს მოქალაქეს მსოფლიოს 114 ქვეყანაში უვიზოდ მიმოსვლის უფლება აქვს, მაინც რჩება ქვეყნები, სადაც გამგზავრება მხოლოდ ვიზის მიღებით არის შესაძლებელი. ასეთ ქვეყნებს შორისაა ამერიკის შეერთებული შტატები, დიდი ბრიტანეთი, ირლანდია და სხვ.

საკონსულო დაწესებულებებს, რომელიც დაიცავს თქვენს უფლებებსა და კანონიერ ინტერესებს, სიცოცხლეს, ადგილსამყოფელ სახელმწიფოში და უზრუნველყოფს თქვენს უსაფრთხო დაბრუნებას სამშობლოში.

თუ თქვენ იმყოფებით ქვეყანაში, სადაც არ არის საქართველოს საელჩო ან საკონსულო დაწესებულება, თქვენ უნდა მიმართოთ ადგილსამყოფელი ქვეყნის სამართალდამცავ ორგანოებს ან ადგილსამყოფელ ქვეყანაში ადამიანის უფლებების დაცვის საკითხებზე მომუშავე ორგანიზაციებს ან დაუკავშირდეთ საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტროს საკონსულო დეპარტამენტს:

ცხელი ხაზი +(995 32) 294 50 50; +(995) 577 98 40 20;

ელექტრონული ფოსტა: consulinfo@mfa.gov.ge

ტრეფიკინგის მსხვერპლად აღიარებული პირი სარგებლობს სახელმწიფოს განსაკუთრებული მფარველობით, სარგებლობს სამედიცინო, ფსიქოლოგიური და სხვა სახის დახმარებით.“

იმ შემთხვევაში, თუ უცხო ქვეყანაში ტრეფიკინგის მსხვერპლი ხართ, ამ მდგომარეობიდან თავის დაღწევა მოახერხეთ, თუმცა, არ გაქვთ ინფორმაცია იმ ქვეყანაში საქართველოს საელჩოს ან საკონსულოს შესახებ, დასახმარებლად მიმართეთ პოლიციელს, რომლის ამოცნობაც პოლიციელის სპეციალური ჩაცმულობით არის შესაძლებელი.

ტრეფიკინგთან დაკავშირებული მთავარი გზავნილები:

- ა) ტრეფიკინგი, ეს არის 21-ე საუკუნის მონობა - პიროვნების იძულება, იცხოვროს პატივისა და ღირსების შემლახველ პირობებში მისი ნების საწინააღმდეგოდ;
- ბ) ტრეფიკინგის დანაშაულს შეიძლება ჩადიოდეს როგორც პიროვნებისთვის სრულიად უცხო, ასევე ახლობელი ადამიანი;
- გ) პიროვნება შეიძლება იქცეს ტრეფიკინგის მსხვერპლად როგორც ქვეყნის საზღვრებს გარეთ, ასევე მის შიგნით.
- დ) ტრეფიკინგის თავიდან ასაცილებლად, საჭიროა, ადამიანები სრულად იყვნენ ინფორმირებულნი სამუშაოსა თუ მოგზაურობასთან დაკავშირებული პირობების შესახებ;
- ე) სახელმწიფო ებრძვის ტრეფიკინგს და ეხმარება ტრეფიკინგის მსხვერპლ მოქალაქეებს.

სამოქალაქო ჩართულობა

ამ თავის ფარგლებში თქვენ მიიღებთ ინფორმაციას სამოქალაქო პასუხისმგებლობის, ჩართულობისა და აქტივიზმის შესახებ. გაეცნობით პროექტის დაგეგმვისა და განხორციელების ეტაპებს. შემდგომ პროექტის დაგეგმვას და განხორციელებას კლასის, სკოლის ან თემის დონეზე მასწავლებლებთან და პოლიციელებთან თანამშრომლობის გზით.

დისკუსია - რა ვიცით სამოქალაქო პასუხისმგებლობის შესახებ?

- რა გავლენას ახდენს საზოგადოება ინდივიდზე და პირიქით, ერთი ინდივიდუალური ადამიანი საზოგადოებაზე?
- როგორ შეუძლია ადამიანთა მცირე ჯგუფს იმ უშუალო გარემოს შეცვლა, რომელშიც ცხოვრობს?
- რა არის თქვენს გარემოში ისეთი, რის შეცვლასაც ისურვებდით? რა არის ამისთვის საჭირო?

დისკუსია - რას გვეუბნება იგავი?

წაიკითხეთ ბერძენი მეიგავის, ეზოპეს იგავი „რამდენი ადამიანი იყო აბანოში“ და დაფიქრდით, რა დასკვნა გამომდინარეობს ამ იგავიდან?

ქსენოფმა აბანოში წასვლა გადაწვიტა და ეზოპეს უთხრა: წადი და ნახე, აბანოში ბევრი ხალხია თუ არაო.

დაბრუნდა ეზოპე და უთხრა ქსენოფს: მივედი და იქ მხოლოდ ერთადერთი ადამიანი ვნახეო. გაეხარდა ქსენოფს და სასწრაფოდ წავიდა აბანოში, თუმცა იქ მისულს მოულოდნელი სურათი დახვდა: აბანო სავსე იყო ხალხით.

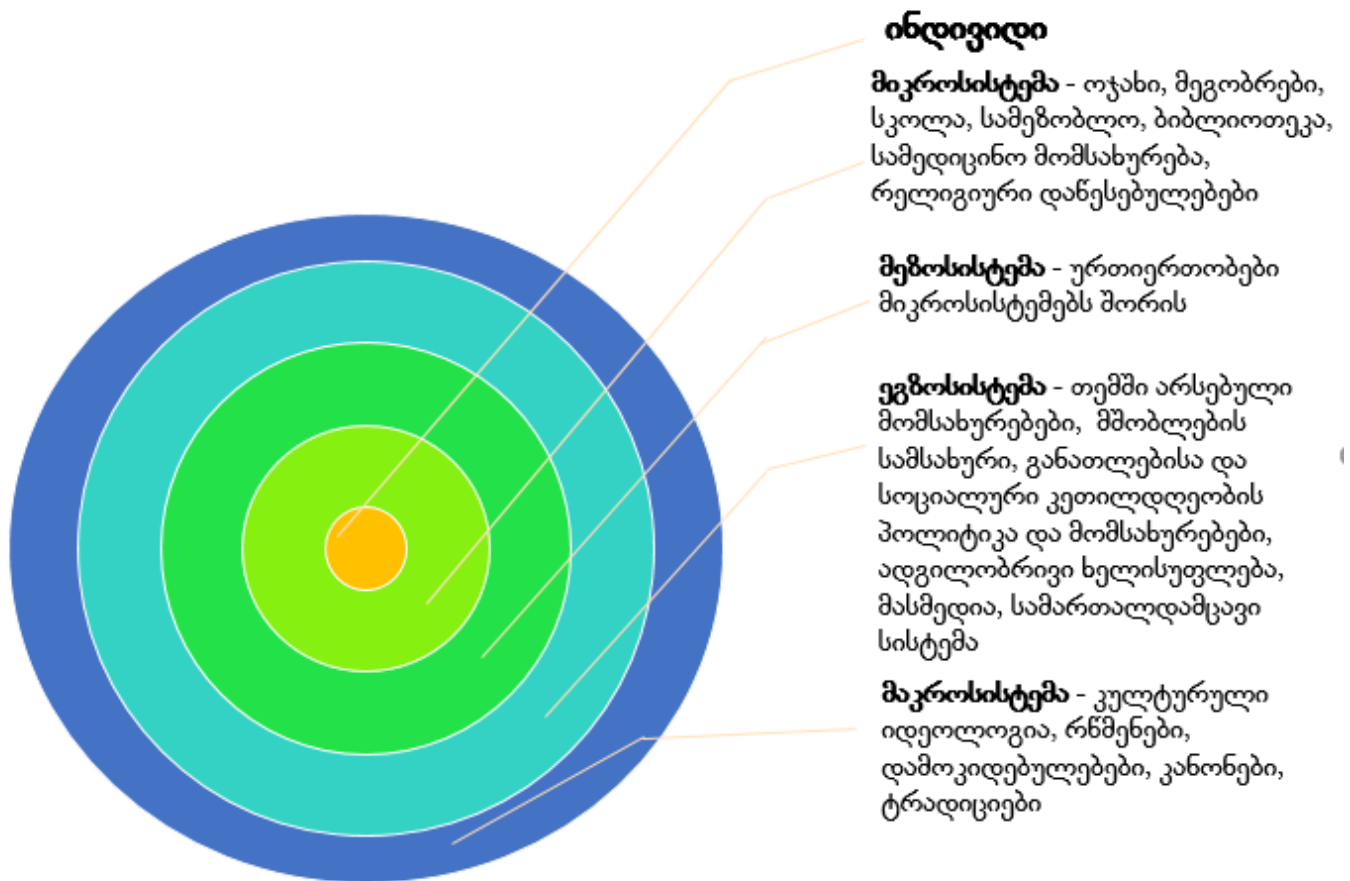
გაბრაზებული ქსენოფე უკან დაბრუნდა და ეზოპეს უსაყვედურა, - რატომ მომატყუეო!

– ტყუილი ნამდვილად არ მითქვამს. აბანოს წინ ქვა ეგდო, ვინც კი გამოიარა ყველამ ფეხი წამოჰკრა, შეიგინა და გზა განაგრძო. მხოლოდ ერთი კაცი მოიქცა სხვაგვარად. ქვას ფეხი რომ წამოჰკრა, აიღო და გადააგდო. მეც ამიტომ ვიფიქრე, აქ ხალხი ბევრია, მაგრამ ადამიანი მხოლოდ ერთი კაცია-მეთქი.

რას ნიშნავს სამოქალაქო ჩართულობა და რისთვის არის ის საჭირო?

განვითარების ეკოლოგიური სისტემების თეორიის მიხედვით, რომლის ავტორიც არის ური ბრონფენბრენერი, ადამიანის განვითარებაზე გავლენას ახდენს მის გარშემო არსებული გარემო ანუ სისტემები და მისი ურთიერთობა ამ სისტემებთან. გამოიყოფა სისტემების რამდენიმე დონე, რომლებშიც მოიაზრება ოჯახი, მეგობრები, სკოლა, სამეზობლო, სამსახური, სოციალური და პოლიტიკური ინსტიტუტები, კულტურული თავისებურებები და ა.შ.

ფიგურა 1. განვითარების ეკოლოგიური სისტემების თეორიის ვიზუალური გამოსახულება.

მაგალითად, ის, თუ როგორი ურთიერთობებია ოჯახში, ძალიან მნიშვნელოვანია ბავშვის განვითარებისთვის. ამავე დროს, არანაკლებ მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს ბავშვზე ის, თუ რამდენად პოზიტიური ურთიერთობა, კომუნიკაცია აქვს მის ოჯახს და სკოლას ერთმანეთთან.

ქვეყანაში მოქმედი კანონმდებლობაც გავლენას ახდენს თითოეულ ინდივიდზე. მაგალითად, მნიშვნელოვანია, რა შედეგს აძლევს კანონი დასაქმებულ დედას, რომელსაც მცირეწლოვანი შვილები ჰყავს; ან, როგორია კანონი ადამიანის უფლებების დაცვის მიმართულებით და ა.შ.

საინტერესოა, რომ თავის მხრივ, ინდივიდსაც შეუძლია გავლენა მოახდინოს იმ უშუალო გარემოზე, რომელშიც ცხოვრობს. მაგალითად, თუ ბავშვი არის გაწონასწორებული, ყურადღებიანი და პატივისცემით ექცევა გარშემომყოფებს, მისი ამგვარი ქცევა გავლენას ახდენს გარშემომყოფთა განწყობაზე და მათი ურთიერთობა უფრო პოზიტიური ხდება.

თითოეული ადამიანის პასუხისმგებლობაა, იზრუნოს იმ გარემოს გაუმჯობესებაზე, რომელშიც თავად ცხოვრობს და არ დაელოდოს, როდის გააკეთებს ამას სხვა. ცალკეულ ინდივიდს ან მოქალაქეთა ჯგუფს არა მხოლოდ თავის მიკროგარემოზე, არამედ მეზო, ეგზო და ზოგჯერ, მაკრო გარემოზეც შეუძლია გავლენის მოხდენა და მასში ცვლილებების შეტანა. რეალური ცვლილებების მიღწევა შესაძლებელია სამოქალაქო აქტივიზმის გზით. სკოლის დონეზე, შეიძლება განხორციელდეს საკლასო, სასკოლო ან სათემო პროექტები, თემში/ქვეყანაში არსებულ სხვადასხვა ორგანიზაციებსა თუ მეზობელ ქალაქში/სოფელში არსებულ სკოლებთან პარტნიორობით.

თუ შევაჯამებთ, სამოქალაქო აქტივიზმი/ჩართულობა შემდეგნაირად შეიძლება განიმარტოს:

სამოქალაქო აქტივიზმი/ჩართულობა, ეს არის მოქალაქეების მიერ განხორციელებული ინდივიდუალური და კოლექტიური აქტივობები, რომლებიც მიზნად ისახავს ხალხისთვის აქტუალური სოციალური, პოლიტიკური, ეკონომიკური და სხვა საკითხების იდენტიფიცირებასა და მათ მოგვარებას.

რას ნიშნავს პროექტი?

პროექტი ადამიანებს შესაძლებლობას აძლევს გამოიჩინონ სამოქალაქო აქტივიზმი და შეძლონ ცვლილებების მოხდენა.

ზოგადი განმარტებით, პროექტი ეს არის წინასწარ დაგეგმილი აქტივობებისგან შემდგარი სამუშაო, რომელმაც უნდა მიაღწიოს კონკრეტულ მიზანს, განხორციელდეს კონკრეტულ გეოგრაფიულ არეალში, წინასწარ განსაზღვრული ვადებისა და ბიუჯეტის ფარგლებში.

არსებობს ბევრი სხვადასხვა დანიშნულების, ფორმატისა თუ შინაარსის პროექტი, რომელიც შეიძლება ხორციელდებოდეს როგორც სკოლის ფარგლებში, ასევე სკოლის ფარგლებს გარეთ,

თავად სასკოლო თემის (მოსწავლეები, მასწავლებლები, მშობლები) ან სხვა ორგანიზაციების ინიციატივით.

პროექტის ხანგრძლივობა შეიძლება განისაზღვროს რამდენიმე კვირით, თვით ან წლით. პროექტის განხორციელებაზე პასუხისმგებელია შემსრულებელი ჯგუფი.

ქვემოთ მოცემულია ორი წარმატებული სათემო პროექტის მაგალითი:

1. ერთ-ერთ სოფელში, მოსწავლეების, მასწავლებლებისა და პოლიციელის თანამშრომლობით განხორციელდა პროექტი, რომლის წარმატებაც ადგილობრივ ხელისუფლებასთან სწორმა კომუნიკაციამ და თანამშრომლობამ განაპირობა. კერძოდ, სოფელში გადაიჭრა ნაგვის უკონტროლოდ გადაყრის პრობლემა - დაიდგა ნაგვის ურნები და გამოიყო ნაგვის მანქანა ურნებიდან ნაგვის გასატანად.
2. ერთ-ერთი რეგიონის რამდენიმე სოფელს მხოლოდ ერთი ბიბლიოთეკით სარგებლობის შესაძლებლობა ჰქონდა. ბიბლიოთეკაში ძირითადად ძველი და საკმაოდ შელახული წიგნები ინახებოდა. კვლავ მოსწავლეების, მასწავლებლებისა და პოლიციელების ურთიერთთანამშრომლობით, დაიგეგმა პროექტი, რომელიც გულისხმობდა კომუნიკაციის დამყარებას როგორც ადგილობრივ ხელისუფლებასთან, ასევე, გამომცემლობებთან და მოსახლეობასთან, რათა განემარტათ მათთვის ბიბლიოთეკის განახლებისა და გამდიდრების მნიშვნელობა და მოეწოდებინათ სამოქალაქო პასუხისმგებლობის გამოჩენისკენ თითოეული ჩართული მხარისთვის. შედეგად, სოფელში არსებული ბიბლიოთეკა აღიჭურვა ყველასთვის საკმარისი რაოდენობის თანამედროვე და მრავალფეროვანი ლიტერატურით.

ჯგუფური სამუშაო - პროექტის გეგმის განხილვა

პროექტის განსახორციელებლად მნიშვნელოვანია ინფორმაციის ფლობა პროექტის დაგეგმვისთვის საჭირო ეტაპების, მეთოდებისა და სამოქმედო გეგმის შესახებ.

იმუშავეთ ჯგუფებში და მიჰყევით ინსტრუქციას:

- 1) ქვემოთ ჩამოთვლილია პროექტის დაგეგმვისთვის საჭირო ეტაპები. დაალაგეთ ისინი ლოგიკური თანმიმდევრობით და გადაიტანეთ ქვემოთ მოცემულ ცხრილში (შეგიძლიათ გადაიტანოთ მხოლოდ ნუმერაცია) :

პროექტის დაგეგმვის ეტაპები:

1. პროექტის სახელი - რა იქნება სახელი, რომელიც მოკლედ და გასაგებად გადმოსცემს პროექტის ძირითად შინაარსს?
2. პროექტის შედეგი - რა კონკრეტული შედეგები დადგება? რა შეიცვლება და ვისთვის?

3. საჭიროებების/პრობლემის იდენტიფიცირება - რატომ არის ეს საკითხი აქტუალური?
4. პროექტის მიზანი - რა არის პროექტის ცენტრალური მიზანი? რა საკვანძო პრობლემას ასახავს და რა ცვლილების მიღწევას მოიაზრებს?
5. სამიზნე ჯგუფი - რომელი კონკრეტული ჯგუფისთვისაა განკუთვნილი პროექტია?
6. პარტნიორები - ვინ იქნებიან პროექტის პარტნიორები?
7. რა? - რა აქტივობები განხორციელდება? (აქტივობების ჩამონათვალი ნიშნავს კონკრეტული სამოქმედო გეგმის არსებობას).
8. ბიუჯეტი. რა თანხით? - თითოეული აქტივობის ფარგლებში, კონკრეტულად რაში დაგჭირდებათ თანხა და რამდენი?
9. ვინ? - ჩართული პირებიდან/ორგანიზაციებიდან/პარტნიორებიდან ვინ რას გააკეთებს?
10. როდის? - როდის დაიწყება და დასრულდება თითოეული აქტივობა?
11. რა რესურსებით? - პროექტი განხორციელდებისთვის რა მატერიალური ან ადამიანური რესურსები იქნება საჭირო?

2) თანმიმდევრობით დალაგებულ ეტაპებს შეუსაბამეთ კონკრეტული მაგალითები და გადაიტანეთ ისინი ცხრილის მეორე სვეტში (შეგიძლიათ გადაიტანოთ მხოლოდ ნუმერაცია).

პროექტის დაგეგმვის ეტაპების მაგალითები:

1. სოფლის ყველა ასაკის მაცხოვრებლის ცხოვრებით კმაყოფილების გაზრდა, მცირე ზომის საზოგადოებრივი ბაღის (სკვერის) მოწყობის გზით, სადაც მათ დროის სასიამოვნოდ გატარებასთან ერთად, ექნებათ ერთად შეკრების, სოფლისთვის აქტუალურ საკითხებზე მსჯელობისა და სხვადასხვა ღონისძიებების ჩატარების შესაძლებლობა.
2. მეზობელი სოფლის სკოლა (სოფელი მდებარეობს ძალიან ახლოს პროექტის ორგანიზატორ სკოლასთან);
სკოლის მოსწავლეთა მშობლები და თემის სხვა მოსახლეობა;
სოფლის საბავშვო ბაღის ადმინისტრაცია;
ადგილობრივი გამგეობა;
პოლიცია;
ადგილობრივი ბიზნესის წარმომადგენელი.
3. მწვანე სივრცე ჩვენი სოფლისთვის.
4. სოფლის მოსახლეობა, ყველა ასაკობრივი ჯგუფი.
5. მოწყობილია და გამწვანებულია სივრცე სოფლის ცენტრში, სადაც არსებობს 6 დასასვენებელი გრძელი სკამი, სამი საქანელა ბავშვებისთვის და ორი ფანჩატური (თითოეული 4 კვ.მ). თემის ყველა ასაკის წევრს აქვს შეკრებისა და დასვენების შესაძლებლობა.

6. პროექტის დაწერა (შესაბამისი ხარჯთაღრიცხვის დოკუმენტის ჩათვლით) და საჭირო განცხადებების მომზადება;
სკვერისთვის საჭირო ტერიტორიის გამოყოფა;
სკვერისთვის საჭირო ტერიტორიის გამოყოფისა და მისი მოწყობისათვის საჭირო დოკუმენტაციის წარმოება;
დასასვენებელი სკამების, ფანჯატურებისა და საქანელების დამზადება;
სკვერის მოსაწყობად საჭირო ხე და სხვა მასალის მობილიზება;
სამუშაო იარაღების მობილიზება;
სკვერში ყვავილებისა და სხვა მცენარეების გაშენება;
სანაგვე ურნების დამონტაჟება;
ტერიტორიაზე წესრიგის დაცვა;
მიღებული გამოცდილების დოკუმენტირება.
7. მოსწავლეები და მასწავლებლები;
ადგილობრივი ხელისუფლება;
ადგილობრივი ხელისუფლება;
მოსწავლეები; მშობლები და თემის სხვა მოსახლეობა; პოლიცია;
მშობლები და თემის სხვა მოსახლეობა;
ადგილობრივი ხელისუფლებისა და ადგილობრივი ბიზნესის წარმომადგენელი;
მშობლები და თემის სხვა მოსახლეობა; ადგილობრივი ბიზნესის წარმომადგენელი;
მშობლები და თემის სხვა მოსახლეობა;
ადგილობრივი ხელისუფლება;
პოლიცია;
მოსწავლეები და მასწავლებლები.
8. თემში არ არსებობს სივრცე, სადაც ახალგაზრდებსა და ზოგადად, თემის მოსახლეობას ექნებათ დასვენების, ერთად შეკრების ან სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებების ჩატარების შესაძლებლობა.
9. ადამიანური რესურსები;
ტექნიკური რესურსები - კომპიუტერი, პრინტერი, კალმები, ფურცლები;
ფიცრები;
რკინის მილები;
თოკები;
ლურსმები;
ჩაქუჩი;
ლაქი;
საღებავი;
ყვავილების თესლები და ნერგები;
სატვირთო ავტომობილი;

საწვავი.

10. 400 ლარი. ადამიანურ და მატერიალურ რესურსებთან დაკავშირებული ხარჯების უმეტესი ნაწილი გაღებული იქნება თავად მოსახლეობისა და სხვა პარტნიორების მიერ.

11. მარტი, 2020 წელი – ივნისი, 2020 წელი.

ცხრილი

N	პროექტის დაგეგმვის ეტაპი	მაგალითი
1		
2		
...		

როგორ დავწეროთ პროექტი?

განვიხილოთ პროექტის შემადგენელი მნიშვნელოვანი კომპონენტები.

საჭიროებების/პრობლემის იდენტიფიცირება.

მნიშვნელოვანია, რომ საკითხი, რომელთან დაკავშირებითაც პროექტის განხორციელებას ვგეგმავთ, აქტუალურობით გამოირჩეოდეს. აქტუალური პრობლემის გამოკვეთა შესაძლებელია სხვადასხვა მეთოდების გამოყენებით:

- ა) გამოკითხვის ჩატარება;
- ბ) დაკვირვება;
- გ) ინტერვიუს აღება თანატოლების და/ან მასწავლებლებისგან;
- დ) სხვადასხვა შეხვედრებში მონაწილეობა და ამ შეხვედრებზე გონებრივი იერიშის მეთოდით შეხვედრის მონაწილეთა აზრის გაგება;

ზ) სხვადასხვა ნაშრომების, სტატიების, ანგარიშების გაცნობა.

მას შემდეგ, რაც საჭიროებას/პრობლემას გამოვკვეთთ, საჭიროა მისი ანალიზი.

საჭიროების/პრობლემის ანალიზი

ეფექტიანი პროექტის გეგმის შემუშავებისთვის მნიშვნელოვანია, კარგად გავეცნოთ პრობლემის არსს და ყოველმხრივ შევისწავლოთ იგი.

ამაში ქვემოთ მოცემულ კითხვებზე პასუხები დაგვეხმარება:

1. რა შეიძლება იყოს ამ საჭიროების/პრობლემის წარმოშობის მიზეზები?
2. მისი მოგვარების რა გზები შეიძლება არსებობდეს?
3. რა არის უკვე გაკეთებული ამ მიმართულებით? ვის მიერ?
4. რისი გაკეთება შეუძლიათ მოსწავლეებს? მასწავლებლებს? პოლიციელებს? მშობლებს?
5. ვინ იქნება პროექტის სამიზნე ჯგუფი (ვისთვის იქნება განკუთვნილი პროექტი? რომელი კლასის მოსწავლეებისთვის? მასწავლებლებისთვის? მშობლებისთვის?)
6. რა რესურსები გვჭირდება?
7. ხომ არ არის საჭირო პროექტის იდეის/გეგმის ვინმესთან შეთანხმება? რჩევის მიღება?
8. ხომ არ ვარღვევთ ვინმეს უფლებას?
9. ვინ არიან ის ადამიანები, ორგანიზაციები/დაწესებულებები, რომლებსაც შეუძლიათ ან ევალებათ ამ საკითხის გადაჭრაში მონაწილეობა/ხელის შეწყობა? ხომ არ ჩავრთოთ რაიმე ფორმით პროექტში ისინიც?
10. როდის უნდა დავიწყოთ პროექტი? როდის უნდა დავსრულოთ?

ამ კითხვებზე პასუხის გაცემა დაგვეხმარება, განსაზღვროთ პროექტის მიზანი/მიზნებიც.

შენიშვნა: ყოველი კონკრეტული საკითხის შემთხვევაში, შესაძლოა გაჩნდეს დამატებითი კითხვებიც.

პროექტის მიზანი

მნიშვნელოვანია, რომ პროექტის მიზანი იყოს ნათელი, გასაგები და „გონიერი“ (ინგლ. **S.M.A.R.T.**) რადგან პროექტის წარმატება ბევრად არის დამოკიდებული მიზნის სწორად ფორმულირებაზე.

S.M.A.R.T. მიზანი ნიშნავს შემდეგს:

S. კონკრეტული (Specific) - მიზანი უნდა იყოს კონკრეტული და მკაფიოდ ჩამოყალიბებული;

M. გაზომვადი (Measurable) - მიზანი უნდა მოიცავდეს ისეთ საზომ პარამეტრებს, რომლითაც შესაძლებელი იქნება იმის დადგენა, მიღწეულ იქნა თუ არა შედეგი;

A. მიღწევადი (Achievable) - მიზანი უნდა იყოს რეალისტური - პროექტის ავტორები დარწმუნებულნი უნდა იყვნენ, რომ გააჩნიათ საკმარისი რესურსები და უნარები ამ მიზნის მისაღწევად;

R. შესაბამისი, ადეკვატური (Relevant) - მიზანი უნდა შეესაბამებოდეს რეალურ საჭიროებებს; ნათელი უნდა იყოს, ვისთვის არის მნიშვნელოვანი ამ მიზნის მიღწევა და რატომ;

T. კონკრეტულ დროში გაწერილი - მიზნის მიღწევა შესაძლებელი უნდა იყოს დროის გარკვეულ მონაკვეთში.

SMART მიზნის მაგალითი: მოზარდებში ჯანსაღი ცხოვრების წესის ხელშეწყობის მიზნით, სკოლის ეზოში სპორტული ინვენტარის დამონტაჟება (სტანდარტული კომპლექტი) 2020 წლის 15 სექტემბრისთვის, პოლიციის, სკოლის, მუნიციპალიტეტისა და არასამთავრობო ორგანიზაციის ურთიერთთანამშრომლობის გზით.

პროექტის პარტნიორები

პროექტს, რომელიც ხორციელდება სხვადასხვა უწყებებთან თუ ორგანიზაციებთან პარტნიორობით, წარმატების უფრო მეტი ალბათობა აქვს. პროექტის პარტნიორობად შეიძლება მოიაზრობდეს ყველა, ვისაც შეიძლება რაიმე კავშირი ჰქონდეს პროექტის შინაარსთან. ეს შეიძლება იყოს:

- მეზობელი სკოლა ან სხვა საგანმანათლებლო დაწესებულება (სკოლა, საბავშვ ბაღი, რესურს-ცენტრი, განათლების სამინისტრო);
- ადგილობრივი ან სახელმწიფო ხელისუფლება - (მუნიციპალიტეტის გამგეობა, გამგეობის სხვადასხვა სამსახური, მერია, სამინისტროები, პარლამენტი, მთავრობა, პრეზიდენტი);
- პოლიცია;
- სამედიცინო დაწესებულება;
- ადგილობრივი ან საქართველოში არსებული სხვადასხვა რელიგიური დაწესებულებები;
- არასამთავრობო ორგანიზაციები;
- ადგილობრივი ტელევიზია/რადიო/გაზეთი და სხვ.
- ბიზნეს-სექტორი.

მნიშვნელოვანია იმის ცოდნა, რომ არსებობს პარტნიორობის სხვადასხვა ფორმა, რაც შეიძლება გამოიხატებოდეს არა მარტო ამა თუ იმ აქტივობის ერთობლივი ძალებით დაფინანსებაში, არამედ სხვადასხვა აქტივობების განხორციელებაზე ერთობლივ ზრუნვაში. მაგალითად, პარტნიორობის

ფარგლებში, შესაძლებელია რაიმე რესურსის ან სატრენინგო ოთხის უფასოდ გამოყოფა, ტრენინგის ან სამუშაო შეხვედრის ფასილიტაცია ანაზღაურების გარეშე და სხვ. მასწავლებლისა და პოლიციელის მიერ ერთობლივად ჩატარებული გაკვეთილები ორი უწყების - განათლების, მეცნიერებისა და სპორტის სამინისტროსა და შინაგან საქმეთა სამინისტროს პარტნიორობის შესანიშნავი მაგალითია, რადგან როგორც პოლიციელის, ასევე მასწავლებლის საერთო მიზანს წარმოადგენს მოსწავლეთა სამართლებრივი ცნობიერების ამაღლება. ამ მიზნის მისაღწევად ისინი თანამშრომლობენ დამატებითი ანაზღაურების მიღების გარეშე.

პროექტის განხორციელების გეგმა

პროექტის გეგმის შედგენა ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი აქტივობაა, რომელიც ხორციელდება პროექტის საწყის ეტაპზე.

პროექტის გეგმა ეს არის ფორმალური დოკუმენტი, რომელშიც გაწერილია პროექტთან დაკავშირებული ყველა შეთანხმებული გადაწყვეტილება შუალედური მისაღწევი შედეგების, აქტივობების, რესურსების, პასუხისმგებელი მხარეების, შედეგების შეფასების სტრატეგიების, ვადებისა და ბიუჯეტის მითითებით.

პროექტი გეგმას ადგენს პროექტის განხორციელებაზე პასუხისმგებელი პირი (პროექტის მენეჯერი, ხელმძღვანელი, ლიდერი) პროექტის გუნდთან და პარტნიორებთან ერთად. სასურველია, პროექტის გეგმა გაზიარებული იყოს ყველა ჩართულ მხარესთან, რაც ხელს შეუწყობს დაგეგმილი აქტივობების დროულ და შეუფერხებელ განხორციელებას და მიზნების მიღწევას.

პროექტის შედეგები

როგორც წესი, პროექტის შედეგები გამომდინარეობს და უკავშირდება პროექტის მიზნებს.

პროექტის შედეგები, ეს არის იმ ცვლილებათა ჩამონათვალი, რომელიც მოსალოდნელია პროექტის განხორციელების შედეგად. ცვლილება შეიძლება უკავშირდებოდეს ცალკეულ ინდივიდებს, თემს, საზოგადოებას ან ინსტიტუტებს და ასახავდეს პროგრესს ყოფით პირობებში, ურთიერთობებში, ცოდნაში, უნარებში, შეხედულებებში ან ქცევაში.

მისაღწევი შედეგები გაწერილი უნდა იყოს დროში თანმიმდევრულად - დაწყებული პირველადი შედეგების მითითებით, გაგრძელებული შუალედური და საბოლოო შედეგები მითითებით.

საჭიროა, პროექტის საწყის ეტაპზე განისაზღვროს, რა კონკრეტული ხელშესახები შედეგი/შედეგები დადგება პროექტის დასრულების შემდეგ და როგორ მოხდება მიღწეული შედეგების შეფასება.

პროექტის ბიუჯეტი

პროექტის ბიუჯეტი ეს არის პროექტის ხარჯების ამსახველი მთავარი ფინანსური დოკუმენტი, რომელშიც მითითებულია, თუ რა ფინანსური რესურსებია საჭირო კონკრეტული აქტივობების განხორციელებისთვის და დროის რა პერიოდში.

პროექტი ბიუჯეტს ადგენს პროექტის ფინანსურ მხარეზე პასუხისმგებელი პირი პროექტის მენეჯერთან (ხელმძღვანელთან, ლიდერთან) ერთად. ზოგჯერ, პროექტის განხორციელების სხვადასხვა ეტაპზე, საჭირო ხდება ბიუჯეტის გადახედვა და მასში ცვლილებების შეტანა პროექტთან დაკავშირებული ცვლილებების ასახვის მიზნით. მნიშვნელოვანია, რომ პროექტის ფარგლებში გაწეული ყველა ხარჯი ზუსტ შესაბამისობაში იყოს პროექტის ბიუჯეტთან.

ჯგუფური სამუშაო - პრობლემის იდენტიფიცირება, პროექტის მიზნისა და აქტივობების განსაზღვრა

1. დაფიქრდით, ხომ არ არის რაიმე საკითხი/პრობლემა, რომელთან დაკავშირებითაც გსურთ პროექტის დაგეგმვა და განხორციელება?
 - გაქვთ უკვე იდეები თუ, საჭიროა გამოკითხვის ჩატარება, ინტერვიუების აღება ან სხვა მეთოდებისთვის მიმართვა?
 - აქტუალური იქნებოდა პროექტის დაგეგმვა სამართლებრივ კულტურასთან დაკავშირებული საკითხების შესახებ? ტოლერანტობა;
 - ბავშვთა დაცვა;
 - კონფლიქტის გადაჭრა;
 - ცხოვრების ჯანსაღი წესი;
 - ადრეული ქორწინება;
 - ოჯახში ძალადობა;
 - ტრეფიკინგი;
 - კიბერდანაშაული.
 - თუ, სხვა უფრო მნიშვნელოვანი პრობლემები არსებობს სკოლაში? თემში?

იმსჯელეთ, გამოკვეთეთ პრობლემა, რომელზე რეაგირებაც გსურთ, შემდეგ კი, საბოლოო გადაწყვეტილების მისაღებად, გაანალიზეთ პრობლემა, კითხვების გამოყენებით, რომლებიც ზემოთ არის მოცემული:

1. რა შეიძლება იყოს ამ საჭიროების/პრობლემის წარმოშობის მიზეზები?
2. მისი მოგვარების რა გზები შეიძლება არსებობდეს?
3. რა არის უკვე გაკეთებული ამ მიმართულებით? ვის მიერ?
4. რისი გაკეთება შეუძლიათ მოსწავლეებს? მასწავლებლებს? პოლიციელებს? მშობლებს?
5. ვინ იქნება პროექტის სამიზნე ჯგუფი (ვისთვის იქნება განკუთვნილი პროექტი? რომელი კლასის მოსწავლეებისთვის? მასწავლებლებისთვის? მშობლებისთვის?)
6. რა რესურსები გვჭირდება?
7. ხომ არ არის საჭირო პროექტის იდეის/გეგმის ვინმესთან შეთანხმება? რჩევის მიღება?
8. ხომ არ ვარდევთ ვინმეს უფლებას?
9. ვინ არიან ის ადამიანები, ორგანიზაციები/დაწესებულებები, რომლებსაც შეუძლიათ ან ევალებათ ამ საკითხის გადაჭრაში მონაწილეობა/ხელის შეწყობა? ხომ არ ჩავრთოთ რაიმე ფორმით პროექტში ისინიც?
10. როდის უნდა დავიწყოთ პროექტი? როდის უნდა დავსრულოთ?

სხვა კითხვებიც ხომ არ გაქვთ?

2. პრობლემის ანალიზის შემდეგ, ჩამოაყალიბეთ პროექტის მიზანი S.M.A.R.T. მიზნის პრინციპების გათვალისწინებით.
3. ამის შემდეგ, იმსჯელეთ, რა კონკრეტული აქტივობების განხორციელებაა საჭირო მიზნის მისაღწევად. თავდაპირველად, აღრიცხეთ ყველა იდეა, რომელიც გაჟღერდება პროექტის ჯგუფის წევრების მიერ, შემდეგ კი, თანდათან გაცხრილეთ და დატოვეთ მათგან ყველაზე აუცილებელი აქტივობები.

ჯგუფური სამუშაო - პროექტის დაწერა

ქვემოთ მოცემულია პროექტის შაბლონის ერთ-ერთი და არა ერთადერთი ნიმუში.

პრობლემის იდენტიფიცირების, პროექტის მთავარი მიზნის ჩამოყალიბებისა და ძირითად საქმიანობებზე შეთანხმების შემდეგ, შეუდგით პროექტის წერას. ამისათვის, შეგიძლიათ გამოიყენეთ ქვემოთ მოცემული შაბლონი:

პროექტის განაცხადი

ნაწილი 1: პროექტის ზოგადი აღწერილობა

პროექტის სახელი

<p>პრობლემა</p> <p>აღწერეთ თემში/ახალგაზრდებში გამოკვეთილი პრობლემა, საჭიროება. დაასაბუთეთ, რატომ არის ეს პრობლემა აქტუალური.</p>
<p>მიზანი</p> <p>რა არის პროექტის მიზანი?</p>
<p>შედეგი</p> <p>რა კონკრეტული შედეგების მიღწევა გასურთ პროექტით? რა შეიცვლება და ვისთვის?</p>
<p>სამიზნე ჯგუფი</p> <p>რომელი კონკრეტული ჯგუფისთვის არის განკუთვნილი პროექტია? რამდენია მათი რაოდენობა? რა სარგებელს მიიღებენ ისინი?</p>
<p>პროექტის საქმიანობების მოკლე აღწერა</p> <p>მოკლედ აღწერეთ ის საქმიანობები, რასაც განახორციელებთ პროექტის ფარგლებში.</p>

პარტნიორობა <i>აღწერეთ, ვინ არიან ჩართული პროექტში და რა არის თითოეულის როლი?</i>	
<i>ჩართული სკოლები და მათი როლი</i>	
<i>პოლიციელებისა და პედაგოგების როლი</i>	
<i>ჩართული კლასები და მათი როლი</i>	
<i>სხვა მხარეები და მათი როლი</i>	

ნაწილი 2: სამოქმედო გეგმა

#	განსახორციელებელი აქტივობები	მხარეთა პასუხისმგებლობები (ვინ რას და როგორ აკეთებს)	საჭირო რესურსები	აღებული ვალდებულების შესრულების ვადები
1				
2				

...				
-----	--	--	--	--

ნაწილი 3: საჭირო რესურსები და სავარაუდო ბიუჯეტი

#	ნივთის/საქონლის დასახელება, აღწერა	რაოდენობა	ერთეულის ღირებულება	ჯამური ფასი
1				
2				
...				
	თანხა სულ:			

შენიშვნა:

გაითვალისწინეთ, პროექტის განხორციელების პროცესში, სასარგებლო იქნება ჩანაწერების წარმოება იმასთან დაკავშირებით, თუ რა კონკრეტული გამოცდილება შეიძინეთ:

- რა არის ის, რაც უშედეგო აღმოჩნდა, ან პირიქით, რამაც გადამწყვეტი მნიშვნელობა იქონია საჭიროების/პრობლემის გადაჭრაში?
- გამოიკვეთა თუ არა პროექტში სხვადასხვა პარტნიორების ჩართულობის აუცილებლობა?
- რა ხელისშემშლელი ან ხელის შეწყობი ფაქტორების არსებობს მსგავსი პროექტების წარმატებით განხორციელებისთვის?

ამ და სხვა კითხვებზე მიღებული პასუხებით შეგროვილი ინფორმაციის გათვალისწინება დაგეხმარებათ მომავალი პროექტების ეფექტიანად დაგეგმვასა და განხორციელებაში.

მთავარი გზავნილები სამოქალაქო ჩართულობის შესახებ

- ა) თითოეული ინდივიდის განვითარებაზე გავლენას ახდენს გარემო, რომელშიც ცხოვრობს;
- ბ) ცალკეულ ინდივიდს, მათ შორის მოზარდს, შეუძლია იყოს ცვლილების აგენტი და მცირე ინიციატივების განხორციელებით ხელი შეუწყოს ცვლილებებს საკუთარ თემში;
- გ) ნებისმიერი ინიციატივისა თუ იდეის რეალურად განხორციელებისთვის აუცილებელია მოქმედებათა თანმიმდევრული გეგმის შედგენა და მისი შესრულება.

ლექსიკონი

ეკონომიკური ძალადობა - ნებისმიერი სახის ქცევა, რომლითაც ხდება პიროვნების ეკონომიკური კეთილდღეობის შეზღუდვა მისი საკუთარი ან საერთო ფინანსების გაკონტროლების გზით.

ექსპლუატაცია - სხვა ადამიანის შესაძლებლობების, თვისებების ან მისი მდგომარეობის უსამართლო, საკუთარი ინტერესების შესაბამისად და/ან მოგების მიღების მიზნით გამოყენება.

იძულება - ნებისმიერი სახის ქმედება, რომლითაც ხდება პიროვნების იძულება, შეასრულოს ან არ შეასრულოს ქმედება, რომლის განხორციელება ან რომლისგან თავის შეკავება მისი უფლებაა.

კონსტიტუცია ნიშნავს სახელმწიფოს უზენაეს კანონს, რომელშიც მნიშვნელოვანი ადგილი ეთმობა ადამიანის უფლებებზე საუბარს.

პრევენცია - წინასწარი ღონისძიებები რაიმე არასასურველი მოვლენის თავიდან ასაცილებლად.

პროექტი - წინასწარ დაგეგმილი აქტივობებისგან შემდგარი სამუშაო, რომელმაც უნდა მიაღწიოს კონკრეტულ მიზანს, განხორციელდეს კონკრეტულ გეოგრაფიულ არეალში, წინასწარ განსაზღვრული ვადებისა და ბიუჯეტის ფარგლებში.

პროექტის გეგმა - ფორმალური დოკუმენტი, რომელშიც გაწერილია პროექტთან დაკავშირებული ყველა შეთანხმებული გადაწყვეტილება შუალედური მისაღწევი შედეგების, აქტივობების, რესურსების, პასუხისმგებელი მხარეების, შედეგების შეფასების სტრატეგიების, ვადებისა და ბიუჯეტის მითითებით.

პროექტის შედეგები - იმ ცვლილებათა ჩამონათვალი, რომელიც მოსალოდნელია პროექტის განხორციელების შედეგად. ცვლილება შეიძლება უკავშირდებოდეს ცალკეულ ინდივიდებს, თემს, საზოგადოებას ან ინსტიტუტებს და ასახავდეს პროგრესს ყოფით პირობებში, ურთიერთობებში, ცოდნაში, უნარებში, შეხედულებებში ან ქცევაში.

პროექტის ბიუჯეტი - პროექტის ხარჯების ამსახველი მთავარი ფინანსური დოკუმენტი, რომელშიც მითითებულია, თუ რა ფინანსური რესურსებია საჭირო კონკრეტული აქტივობების განხორციელებისთვის და დროის რა პერიოდში.

სამოქალაქო აქტივიზმი/ჩართულობა - მოქალაქეების მიერ განხორციელებული ინდივიდუალური და კოლექტიური აქტივობები, რომლებიც მიზნად ისახავს ხალხისთვის აქტუალური სოციალური, პოლიტიკური, ეკონომიკური და სხვა საკითხების იდენტიფიცირებასა და მათ მოგვარებას.

სუამ-ი - ოთხი ქვეყნის (საქართველო, უკრაინა, აზერბაიჯანი და მოლდავეთი) რეგიონალური კავშირი, რომელიც შეიქმნა 1997 წელს.

სექსუალური ძალადობა - ნებისმიერი სახის სექსუალური ქმედება, რომელიც ხორციელდება პიროვნების თანხმობის გარეშე (მათ შორის, მეუღლეებს შორის), ძალადობით, ძალადობის მუქარით ან მსხვერპლის უმწეო მდგომარეობის გამოყენებით.

ტრეფიკინგი - ადამიანის თავისუფლების შეზღუდვა და მისი იძლევა, იცხოვროს პატივისა და ღირსების შემლახველ პირობებში მისი ნების საწინააღმდეგოდ.

ტრეფიკიორი - ის, ვინც ტრეფიკინგს ეწევა.

უგულებელყოფა - ბავშვის სიცოცხლის, ჯანმრთელობისა და განვითარებისთვის აუცილებელი საჭიროებების მუდმივად დაუკმაყოფილებლობა.

ფიზიკური ძალადობა - ნებისმიერი სახის ფიზიკური ზემოქმედება, რომელიც იწვევს ფიზიკურ ტკივილს, ტანჯვას, ჯანმრთელობის მდგომარეობის დაზიანებას.

ფსიქოლოგიური ძალადობა - ნებისმიერი სახის ქცევა, რომელიც იწვევს პრობლემებს ადამიანის ემოციურ სფეროში, სტრესს, შფოთვის, დეპრესიულ მდგომარეობას ან ადამიანის პატივისა და ღირსების შელახვას.

შემაკავებელი ორდერი - პოლიციის უფლებამოსილი თანამშრომლის მიერ გამოცემული აქტი, რომლითაც განისაზღვრება ის, თუ როგორ უნდა მოხდეს ოჯახში ძალადობის შემთხვევაში ძალადობის მსხვერპლის დროებითი დაცვა.

ძალადობის მსხვერპლი ბავშვი - ბავშვი, რომლის მიმართაც დარღვეულია მისი კონსტიტუციური უფლებები და თავისუფლებები. ეს შეიძლება გულისხმობდეს ბავშვზე ფიზიკურ, ფსიქოლოგიურ, ეკონომიკურ, სექსუალურ ძალადობას ან/და უგულებელყოფას.

ჯანსაღი ოჯახური ურთიერთობები - ოჯახის წევრებს შორის ურთიერთპატივისცემა, სიყვარული, ზრუნვა, პასუხისმგებლობების განაწილება, მოთმინება. ერთმანეთის კონსტიტუციური უფლებების დაცვა.

გამოყენებული წყაროები

ადრეული ქორწინება

1. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი;
2. საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსი;
3. საქართველოს სახალხო დამცველის სპეციალური ანგარიში, „ადრეულ ასაკში ქორწინება - გამოწვევები და გადაჭრის გზები, 2016.
4. John et al, 2019. Child marriage and psychological well-being in Niger and Ethiopia.
5. Plan International UK, 2013. A girl's right to say no to marriage.

ოჯახში ძალადობა

1. საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსი;
2. საქართველოს კანონი ოჯახში ძალადობის აღკვეთის, ოჯახში ძალადობის მსხვერპლთა დაცვისა და დახმარების შესახებ;
3. საქართველოს კონსტიტუცია;
4. საქართველოს მთავრობის 2016 წლის 12 სექტემბრის დადგენილება #437 ბავშვთა დაცვის მიმართვიანობის (რეფერირების) პროცედურების დამტკიცების თაობაზე.
5. საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის 2018 წლის 19 თებერვლის 1/80 ბრძანება.
6. Brenda A. Miller et al. 2016. Alcohol, drugs, and violence in children's lives.
7. Keith C. Klostermann, William Fals-Stewart, 2006. "Intimate partner violence and alcohol use: Exploring the role of drinking in partner violence and its implications for intervention." 2006. ELSEVIER. Aggression and Violent Behavior, Volume 11, Issue 6, November-December 2006, Pages 587-597.

ტრეფიკინგი

1. ადამიანით ვაჭრობის (ტრეფიკინგის) წინააღმდეგ ბრძოლის 2015-2016 წლების სამოქმედო გეგმის შესრულების პერიოდული ანგარიში. იანვარი-ივნისი, 2015;
2. სამოქალაქო განათლების ლექსიკონი. საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკა. <http://www.nplg.gov.ge/gwdict/index.php?a=term&d=6&t=4178>
3. საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს ოფიციალური ვებგვერდი. <http://www.justice.gov.ge/Ministry/Department/343>
4. საქართველოს კანონი ადამიანით ვაჭრობის (ტრეფიკინგის) წინააღმდეგ ბრძოლის შესახებ.

5. საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტროს ოფიციალური ვებგვერდი.
<http://mfa.gov.ge/MainNav/ConsularInformation/Trafficking.aspx>
6. საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს ოფიციალური ვებგვერდი.
<http://police.ge/projects/adamianit-vachroba>
7. „ტრეფიკინგთან ბრძოლა,“ 2014. დოკუმენტი მომზადებულია საქართველოს შშს-ს საერთაშორისო ურთიერთობების დეპარტამენტის მიერ.
8. Counter-trafficking Training modules. Irish Government.
<http://www.blueblindfold.gov.ie/en/BBF/IOM%20Train%20the%20Trainer%20Manual%20Original.pdf/Files/IOM%20Train%20the%20Trainer%20Manual%20Original.pdf>
9. Minnesota Advocates for Human Rights, 2000. “Trafficking in Women: Moldova and Ukraine.”

სამოქალაქო ჩართულობა

1. American Psychological Association <http://www.apa.org/education/undergrad/civic-engagement.aspx>
2. Enquire – The Scottish Advice Service For Additional Support For Learning. Involving children and young people in decisions about their education. Second edition.
3. Richard P. Adler, Judy Goggin, 2005. What do we mean by “Civic Engagement”? Journal of Transformative Education, July 2005 3: 236-253,
4. Roger A. Hart, 1992. Children’s participation – From tokenism to citizenship. Innocenti Essays No.4. UNICEF.
5. Sara Siebert et al. 2009. Guiding principles of community mobilization. Principles of Community Mobilization series.